

Dissertatio medica, inauguralis, de malo hypochondriaco : quam, annuente summo numine : ex auctoritate reverendi admodum viri, D. Gulielmi Robertson, S.S.T.P. Academiae Edinburgenae Praefecti : nec non amplissimi senatus academici consensu, et nobilissimae facultatis medicae decreto : pro gradu doctoratus, summisque in medicina honoribus et privilegiis rite et legitime consequendis / eruditorum examini subjicit Joannes Stark, A.M. Fifanus. Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord. et Praes. Ann.

Contributors

Stark, John, active 1783.
University of Glasgow. Library

Publication/Creation

Edinburgh, 1783.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/pt3mygtq>

Provider

University of Glasgow

License and attribution

This material has been provided by The University of Glasgow Library. The original may be consulted at The University of Glasgow Library. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO MEDICA,
INAUGURALIS,
DE
MALO HYPOCHONDRIACO.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,
Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri

D. GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ Praefecti;

NEC NON

Amplissimi SENATUS ACADEMICI consensu,
Et nobilissimae FACULTATIS MEDICÆ decreto,

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini subjicit,

JOANNES STARK, A. M.

FIFANUS.

Societ. Reg. Med. Edin. Soc. Extraord. et Praef. Ann.

Ad diem 24. Junii, hora locoque solitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXXIII.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

GEORGIO DEMPSTER,

De DUNNICHEN,

ARMIGERO,

Cujus nomen,

Omnibus qui id norunt,

Morum comitatem miram, suavitatem benignissimam,

Erga amicos suos animum fidelem,

Integritatem ac facundiam senatoriam,

Amorem patriae intemeratum,

Erga humanum genus benevolentiam summam,

designat et designabit;

Hoc opusculum, qualecunque fit,

Sacrum esse voluit

A U C T O R.

Mr Jeffray

With best Compl from the

Author

AUG 20 R

DISSERTATIO MEDICA,

DE

MALO HYPOCHONDRIACO.

QUICUNQUE ad historiam hominum animum advertet, dum multa omnibus aetatibus communia notabit, quaedam singulis propria, easque ab aliis distinguentia, quoque deprehendet. Apud homines incultos, more barbaro degentes, et cives ornatos, vitia, virtutes, et opiniones admodum sunt diversae. Hinc plurima discrimina quod ad mentes, nec minora quod ad corpora, annis labentibus, oriuntur. Multi morbi, olim funesti ac frequentes, mitiores ac rariores fiunt, quidam omnino evanescunt, in quorum vicem, novi, interdum molestiores, succedunt. Eos plene enumerare nunc non est opus; observare solummodo liceat, hypochondri-

afim fententiae jam allatae optimum effe exemplum. Raro, forfan nunquam, apud barbaros inventa; homines poft artes excultas, et divitias auctas, mollitiei luxuriaeque deditos, laceffit. Hoc in faeculo, praefertim apud noſtrates, adeo viget, ut fere nullum ordinem hominum non invadit. Divitias injucundas, pauperiem intolerandam, reddit.

Morbus adeo dirus, adeoque frequens, attentionem haud dubie meretur; qui igitur naturam ejus illuſtrare conabitur, feu rem bene geſſerit, feu non, venia ſaltem, ſi non laude, dignus habebitur.

Hypochondriaſim hoc modo definire volumus. Dyſpepfia, cum anxietate, moeſtitia, et metu, ex rebus parum alias valentibus, plerumque in temperamento melancholico.

In hoc tentamine, ad naturam morbi illuſtrandam, ordinem ſequentem ſervare in animo eſt.

Primum, Morbi ſymptomata;

Deinde, Diagnofin;

Tunc, Cauſas praediſponentes;

Denique, Cauſas excitantes narrare; et ex his prognofin, cauſam proximam, et rationem ſymptomatum, eruere, deinde prophylaxin et methodum medendi tradere, conabimur.

M O R B I

MORBI SYMPTOMATA.

Hujus morbi symptomata omnia plene enarrare, difficillimum quidem est, et pene Herculeus labor. In diversis enim casibus, et quidem in iisdem, diversis temporibus, adeo sibi impar est, ut nobis frequentiora tantum et pathognomonica signa notare liceat.

Hypochondriasis plerumque lento gradu accedit, et indigestione, aliisque malis dyspepticiis, sese monstrat. Ægri scilicet appetitus varius est, interdum omnino deletus, aliquando solito avidior, etsi ea quae salutaria et in medio posita saepe odit, incongrua et nociva nonnunquam captat. Sitis perrara, potus fastiditur. Paulo serius, gravis cardialgia, et acidissimae eructationes oriuntur. Nausea frequenter cietur, vomendi nifus, et ipsi vomitus, succedunt, et colluvies ejecta, haud raro subfusci vel nigri coloris, et fere semper peracris, et gustu peracida est.

Aliquando

4 DE MALO HYPOCHONDRIACO.

Aliquando diarrhoea, sed saepius alvi tarditas, supervenit. Nec raro mariscae vel caecae haemorrhoides adfunt*. Mictio nonnunquam dolorifica est; urina, ut in hysteria, interdum copiosa et limpida.

Tunc quoque spasmis et torminibus ventriculus et intestina infestantur, et flatibus et borborygmis distenduntur. Hinc acuti dolores, ad intestina tenuiora, latera, et dorsum lancinantes, et speciem nephritidis, seu colicae, prae se ferentes, hypochondria, praecipue sinistrum, tentant et cruciant.

Ex symptomatibus antedictis, quae plerumque in principio occurrunt, ventriculum et intestina esse primam et praecipuam morbi sedem, persuasissimum habuimus. Verum, ut mira sympathia, divino quidem consilio, inter animum corpusque, et inter partes corporis diversissimas, praecipue inter ventriculum et genus nervosum, obtinet, vis morbi maligna longe lateque diffusa, per totum vagatur et saevit. Immo, in plerisque exemplis, glandulae salivae et muci oris liquores suos majori copia effundunt, ideoque
nonnunquam

* Hoffmanni Op. tom. 2. c. vi. § 11.—Van Swieten, tom. 3. p. 507.

nonnunquam sputatores nominati hypochondriaci.

Cor ipsum, nobile viscus, tremit, et palpitacionibus violentis vexatur, ita ut non solum ab aegro, sed adstantibus quoque, percipi possint. Varius et mutabilis semper pulsus, sed saepius tardus et durus est.

In hoc morbi stadio, etiam, aeger moestus, respiratione laboriosa, et suspiriis ab imo pectore ductis interrupta, haud raro opprimitur. Vertigo et stupor occurrunt. Tinnitus et murmura, vel molesta surditas, aures obsident. Modo umbris, maculis luridis, muscis, et parvis retibus, in aëre volitantibus, oculi obscurantur; modo densissimis tenebris obruuntur, aliquando etiam res oblata duplices repraesentant. Odores inusitati, foetidi, et hircini sentiuntur.

Sed graviora supersunt. Nam in hoc morbi stadio provecto, si miser aeger, induciarum a saevis doloribus cupidus, ad somnum perfugere conetur, spe frustrata, insomnis agit noctes. Somnus, aliis mortalibus omnium malorum dulce lenimen, eheu! huic, rebus in adversis, nullum tutamen, aut omnino avolat, aut horrido incubu,

6 DE MALO HYPOCHONDRIACO.

incubu, pectus opprimente, frequenter interrumpitur, et perturbatur.

Quod non levius, imaginatio errans et infana, fictis et horrendis ludit imaginibus. Namque infelix aeger semper solus sibi relinqui, semperque longam et incertam ire viam incommittatus, videtur; nunc, ab hoste inexorabili correptus, nullum exitum ad fugam invenire potest; nunc sublime fertur; de arbore altissima, vel de scopulo, caput inter nubila condente, subito praecipitatur; et jamjam, horrendum dictu! atra janua Ditis patet, fabulaeque manes, et domus exilis Plutonea, in conspectum surgunt.

Ingravescente adhuc malo, ferius ocius, varie in variis, cerebrum afficitur. Mores soliti mutantur; aeger difficilis, querulus, et praecipue de sua valetudine anxius est. De minimis quoque rebus sollicitus evadit. Tunc, mens ejus, ex toto mutata, nubila fit atque severa; memoriae, ut et rationis, vis misere prosternitur*. Ad iram erga hunc et illum subito et sine causa, nec non

* Vide Hoffmanni Opera, tom. iii. sect. i. cap. vi. § iii.

non ad amicitiam pronus *. Nonnunquam risus intempestivi ilia quatiunt, et in animo hilaritas regnat. Sed,

‘Quo teneam vultus mutantem Protea modo?’

Risus et hilaritas repente evanescunt, quasi noctis infomnium, vel fabula olim auribus infidis commissa. Succedunt frigidae curae, terror mortis, luctus, et tristitia, quae, cum animo incubuere moesto, crudelem tyrannidem exercent, consolatione levare nequeunt, ‘lachrymae voluntur inanes.’

Ex symptomatibus enarratis facile credetur, aegri corpus fere semper macrum et attenuatum esse. Aliquando tamen res sese aliter habet, et hypochondriacus obesus conspicitur.

Tale est hypochondriacorum symptomatum agmen. Sed omnia haec symptomata vix uno tempore eundem adoriuntur; horum tamen pauciora, vel plura, simul concurrentia, morbum hunc constituunt.

Vidimus hunc morbum post diarrhoeam, post sputum, et post colluviei atrae vomitum, subito mitescere,

* Vid. Aph. Boerhaav. 119.

mitescere, et tandem ex toto evanescere. An tales evacuationes criticae sunt habendae?

Ut, quod ad symptomatum seriem atque gradum, mutabilis hic morbus, ita quod ad diuturnitatem, non minus variat. Aliquos per multos annos, quosdam per totum longae vitae, misere contristat.

Attamen sit nobis fas addere, hunc morbum interdum accedentem et decedentem periodos quodammodo observare. *Ægra hypochondriaca* nobis nota est, quam morbus per plurimos annos constanter, et sine causa evidente, invasit, decedens nunc citius nunc ferius, pro intervallo sano praeunte, ita ut hypochondriasis, et bona valetudo, singulos annos inter se partirentur.

D I A G N O S I S.

Varii effectus, varios dolores mentientes, ortum ducunt a malo hypochondriaco, prout hanc vel illam partem corporis aggreditur. Utrum dolores hujusmodi symptomatici tantum sint, an primarii, medicus solertissimus, et quasi *δολογος* praeditus, vix ac ne vix quidem discernere potest.

potest. Tres tamen morbi sunt, viz. hysteria, dyspepsia, et melancholia, quos hypochondriasis eximie refert; quos igitur ab ea caute distinguere nos oportet.

Primo, De hysteria. Medici multi, tum antiqui, cum recentiores, hysteriam et hypochondriasm eundem esse morbum, tantum in sexu diverso, uno fere animo testantur. Hinc, sine dubio, eas esse inter se, quod ad multa, similes, colligere fas est.

Diversas itaque notas unicuique imponere, hic labor hoc opus est.

Sequentia tamen signa hypochondriasm ab hysteria magna ex parte dignoscent, et diagnosis hujusmodi admodum videbitur necessaria, si reputemus, morbos exigere remedia omnino diversa.

Hysteria plerumque repente invadit; hypochondriasis semper lente obrepit. Haec raro, illa frequenter sanari potest.

Hypochondriacus animo labascit, ingemit, flet, quae quidem in hysterico perraro observantur. Appetitus prostratus et indigestio frequentissime quidem in hypochondriasi, sed rarius in hysteria, occurrunt. Pervigilium et insom-

nia hypochondriacum vexant, sed nonnunquam alta et gratissima quies hystericum reficit.

Animi deliquia, similitudinem apoplexiae vel mortis ipsius exhibentia, patiuntur hystericum, ita ut de his pene conclamatum esse sit creditum. Praeterea, contractionibus convulsivis tentantur. Sed haec omnia hypochondriacis prorsus ignota.

In vera hysteria, globus, ab imo ventre ascendens, suffocationis sensum in faucibus excitat. Regio lumborum frigida est, et fixus acutus dolor uni tantum et parvae capitis parti infidet. In hypochondriasi, e contrario, haec vel raro vel nunquam, eadem vi, sese ostendunt. Prior, caloris genialis foboles, posterior quidem frigoris torpidi. Temperamentum melancholicum uni obnoxium est, sanguineum alteri.

Hysteria in foeminas saevit, raro vel nunquam viros adoritur. Hypochondriasis vero sexum virilem maxime aggreditur.

Tempus accedendi frequentissimum hos morbos quoque distinguit. Hysteria saepius annos juveniles miserrime infestat, hypochondriasis provectiores contristat.

Quinetiam, ut postea dicetur, methodus medendi in utroque omnino est dissimilis. Calida temperies

temperies coeli hypochondriaci prodest, hysteria nocet. Medicamentis stimulantibus gaudet hypochondriasis, non ita hysteria. Astringentia et frigida lavatio in hysteria utilia, in hypochondriaci perniciofa. Balneum salutis est hypochondriacis, hystericis damno.

D Y S P E P S I A.

Dyspepsia homines laxiori habitu praeditos, hypochondriasis vero homines rigidiori, saepius invadit. Hypochondriasis plerumque in temperamento melancholico oritur; sed dyspepsia in temperamento sanguineo. Illa in aetate provectiori saepius occurrit, et ut anni labuntur ingravescit. Haec in prima aetate sese ostendit, et in vitae progressu haud raro fit levior, nonnunquam ex toto evanescit. Dyspepsia saepe affectio symptomatrica est, hypochondriasis plerumque idiopathica. Prior frequentissime, posterior rarius, occurrit.

Anorexia multo frequentior in dyspepsia, quam in hypochondriaci. Alvi durities tamen crebrius
in

in hypochondriasi, quam in dyspepsia, observatur.

Sed magnum discrimen inter hos morbos quidam animi affectus constituunt. In hypochondriasi, timor et moestitia semper plus minusve, in dyspepsia raro vel nunquam, apparent; aliquando tamen languor et timiditas oriuntur.

MELANCHOLIA.

Morbus hic hypochondriasm semper comitatur, cumque eo foedere arctissimo conjungitur. Attamen formam sibi propriam aliquando induit, et sine ullis symptomatibus hypochondriasis apparet. In hoc casu, ab hypochondriasi jure fecernitur, quum nulla morbida affectio ventriculi adest. Nam, durante morbo hypochondriaco, ventriculus et intestina multum perturbantur, quae in melancholia vix ac ne vix quidem afficiuntur. Melancholia per saepe hypochondriasi viam sternit, nec raro hujus tragoediae ultimam scenam claudit.

CAUSÆ

CAUSÆ PRÆDISPONENTES.

Illi morbi merito mentem humanam terroribus maximis implent, qui radicibus altis in constitutionem actis haereditaria labe facile propagantur. Uti bonis, quae haereditate descendunt, ita quibusdam morbis parentum liberi succedunt. Certa quadam inexplicabili solidarum partium, forsan vasorum minimorum structura, morbis hisce paternis mire obnoxii sunt. Hinc feri et inopinantes nepotes, morbis atrocissimis laceffiti, vitia parentum immeriti luunt.

Morbi, de quo nunc agitur, talis est infauſta indoles. Hypochondriacus enim pater hypochondriacum filium ſaepe gignit.

Haec haereditaria labes quoque omnium cauſarum praediſponentium frequentiffima eſt.

Temperamentum melancholicum haud raro alia cauſa. Magni eſt momenti hoc accurate deſignare. Sequentibus notis eſt diſtinguendum; vultu nempe ſubſuſco, capillis nigris et criſpis, oculis nigris, cute duriuſcula et aſperiori, arteriis exilibus, venis largiuſculis, alvo fere adſtricta,

stricta, habituque ad maciem proclivi. Porro, animi affectus tardi sunt, attamen excitati, valde difficiles placatu.

Haec signa tamen non semper mentem melancholicam indicare concedendum, et sine dubio mentem melancholiae pronam, sub quavis externa forma latere, fatendum est. Sed pro comperto habeo, signa praecedentia temperamento melancholico plerumque esse conjuncta, maloque hypochondriaco haud raro sternere viam.

Mens quoque superstitioni prona aliud est atque ferax feminium. Haec mentis proclivitas infauusta humanum genus late et atrociter agitat. Nostriis saltem in regionibus septentrionalibus, quae scopulis asperis, tempestatibus horridis, et torrentibus aquarum nigris deformantur, permulti, ab ipsis incunabilis, prava sunt imbuti superstitione. Hic nimis frequenter mens humana, proh dolor! terroribus vanis attonita, Numen semper hominibus inimicum fingit, poenasque sempiternas horrens pavet, gemit, intremittitque. Hoc opus, aliae periculosa plenum, totam mentem cito occupat, dies atque noctes infestat, et ita indolem hypochondriaci aptam paulatim inducit. Hinc hypochondriasis in religiosos saevit.

Moeror

Moeror et moestitia, aliique affectus animi deprimentes, ad hypochondriasm quoque tendunt. Quibus addere licet, molestant illam sollicitudinem, quae lente, sed certissime, vitalia carpens, facultates tum mentis tum corporis subruit, denique in dira caterva malum hypochondriacum adducit.

Sexus virilis minore irritabilitate praeditus, quam alter, et aetas proventa, quae imbecillitate et torpore laborat, merito fortasse inter causas praedisponentes recenferi possint.

CAUSÆ EXCITANTES.

Inter medicos haud ambigitur, quin temperies coeli multos in corpus humanum edat effectus. Ut Jupiter purus, ferenus, ficcus, et aequalis hominibus salutem dat, ita nubilus, frigidus-humidus et variabilis multorum morborum, et inter alios, hypochondriasis, infelix parens est.

In nostra igitur insula, eam rarius in tempore aestivo, quam brumali, occurrere experientia docet. Lugubris Novembris in proverbium abiit.

biit. Coelum itaque frigido-humidum, nubium, et variabile, inter causas excitantes hujus morbi praecipuas annumerare decrevimus.

Sed quomodo hic morbus ab aëre nascitur? Variis quidem modis; sed hisce forsitan praecipue.

Aër nimis humidus vasa extrema debilitat, resolvit; exinde sympathia ventriculum eodem malo afficit.

Attamen haec vasa non solum cum ventriculo, sed etiam cum caeteris omnibus vasis, quodammodo consentiunt. Hinc, vasis extremis aëre affectis, totum systema vasculosum affici potest.

Foramina cutis, perspirationi inservientia, aëre obijciuntur. Sanctorius sagax olim monuit, non solum bonam valetudinem, sed hilaritatem animi, a perspiratione libera multum, hancque a statu aëris omnino, pendere. Aër nimis frigidus perspirationem minuit, nimis humidus quoque minuit, nimis calidus adauget, et inconstans perturbat. Hinc multi morbi, et inter alios hypochondriacus, oritur.

Praeterea, nil dubito quin aër in genus nervosum mentemque directe agat. Coelum enim purum ac serenum severitatem mentis humanae mire emollit atque demulcet. Quum sol splen-

didus

didus fulget, irradiatque terras, gens humana a-
lacris, laeta, lucem benignam laudat. Omne,
quod oculus aspicit, pulchrius, omne, quod au-
ris captat, suavius, videtur. Fluvius amoenior
labitur, flos pulchrior nascitur, vultus amici ma-
gis animat, et amantis accendit.

Tale coelum alia animalia aequè ac genus
humanum delectat. Antea torpida et tristitia
adeo excitat et exhilarat, ut omne nemus sit a-
moris ac melodiae plenum.

Hinc avium concentus in agris,
Et laeti pecudes, et ovantes gutture corvi.

Quum omnis natura ita gaudeat, vel gaudere vi-
deatur, cor humanum, vel instinctu, vel con-
sensu, vel idearum nexu, gaudet et exultat.

Ast quum sol jucundus inter atra nubila ca-
put condatur, quum coelum pluviosum et caliginosum
incumbat, omnia lugubria videntur. Ani-
malia pleraque, antea laeta, moesta et ignava
conspiciuntur. Fluvius, nuper amoenus, nunc
pigrior et tristior labitur. Flos moriens lan-
guescit, vultus amici parum exhilarat, amantis
minus movet. Mens humana, quamvis nullum
periculum instet, nullum praevideatur, nunc

perfaepe prorfus contriftatur, interdum gravi moerore ad humum deducitur.

Ita aër in mentem, feu genus nervofum, directe agens, plus minufve, vel hilaritatem excitat, vel moeftitiam creat. Moeftitia tamen mentem femper hypochondriafi aptam reddit.

Alia quidem et creberrima caufa hypochondriafis, eft vita otiofa et fedentaria. Haec duplici modo nocet.

Imprimis, defectus exercitationis naturalis fanguinis circuitum languidum et tardum reddit. Nam motus mufcularis fanguinis motum promovet; et omnibus medicis fatis innotuit, fecretionem omnium fluidorum ex gyro fanguinis omnino pendere. Hoc igitur tardo, illa deficit. Secretione minuta, fanitas haud diu conftabit. Denique, circuitu tardo, congefiones fanguineae in vena portarum, hypochondriafi faventes, haud raro oriuntur.

Secundo, nocet, quod quum viribus moventibus non utimur, brevi tempore, languidae, debiles, vel rigidae fiunt, et pedetentim ventriculus et inteftina, forfitan per confenfum, eandem debilitatem vel rigiditatem participant. Torpor inde nascitur, et hypochondriafis, eruditorum exitialis peftis, et philofophorum

rum hostis inexorabilis, haud tardis passibus sequitur. Vita sedentaria quoque haud parum contristat mentem.

Ebrietas frequenter, venus immodica vel praematura aliquando, ad hypochondriasm proclivitatem creant.

Hypochondriasis nonnunquam quibusdam praegressis morbis tribui potest; melancholiae nempe et nephritidi. Sed inter omnes morbos hujus generis, intermittentes inveteratae et arthritis sunt fortasse principes.

Inanitionem seu inopiam humorum corporis naturalium inter causas excitantes, auctores vulgo recensent. Sed opinionem hanc exemplis allatis non probant. Quod ad obstructions viscerum attinet, quas quoque pro causis recensent, eas semper effectus morbi, nunquam causas, putamus.

Causae jam memoratae, praecipuae excitantium hujus morbi nobis videntur. Attamen quomodo, praeeunte proclivitate, multiplex hoc malum inferant, hic plenius differere non nostrum est. Plerumque fortasse modus operandi prorsus incognitus, alias conjectura tantum assequendus est. Sed quaedam mihi persuadent, has

has causas magna ex parte et saepius agere torpidum corpus reddendo.

P R O G N O S I S.

Nihil medicum etiam solertissimum magis fallit, quam morborum prognosis. Revera, quando medicus ita vates fit, **non** mirum si nonnunquam erret. Attamen in hoc morbo, plerumque, quo infauftior prognosis, eo **verior**. Nam pertinax semper et **curatu** difficillimus est.

Quando haereditarius, vel quando a mentis agitationibus violentis et diuturnis, vel a studiis nimis altis et protractis, vel a dira superstitione, nascitur, levare forsan, sed vix ac **ne** vix quidem sanari potest. Nam, rebus ita se habentibus, aliquando citius, aliquando tardius, aut morbos lethales gignit, aut suos proprios impetus protrahit et adauget, donec infelix succumbat

Victima nil miserantis orci.

Quando hypochondriasis ab alio morbo oritur, plerumque, hoc perdomito, evanescit illa. Vel
cum

cum ebrietas, vel diaeta nimis lauta, morbo originem praebuit, victus tenuior, exercitatio moderata, cum paucis medicamentis, semper auxilio sunt, nonnunquam malum penitus tollunt.

Quando juvenes adoritur, spes domandi; quando senes, parva aut nulla.

Dum candor, veritatisque amor, hoc modo nos concedere coegit, hunc morbum, in pluribus exemplis, potius mitigari, quam omnino tolli posse, nonnihil genus humanum, vitae cupidum, consolari debet, illum potius vexare, quam perdere, solitum. Languidus etenim et debilis solidorum et circuitus status, qui hunc morbum comitatur, nos morbis acutis et inflammatoriis minus obnoxios, quam aliter, semper reddit.

In summum, prognosis vel fausta vel infau-
sta, prout morbi remotae causae et symptomata
vel mitiora vel graviora sint.

CAUSA

CAUSA PROXIMA.

Causae proximae, tum in philosophia, tum in medicina, adhuc inter naturae secreta plerumque latent. Terra sunt illa incognita, quam ratio humana nondum penitus exploravit.

Multi quidem philosophi et medici magni nominis hanc rem tentarunt. Omnes sine dubio laude digni: Quia tenus prodire est aliquid, quamvis non ultra datur. Sed inter philosophos, ill. David Hume, et inter medicos cl. G. Cullen, facile palmam arripuerunt: Multa et praeclara fecerunt, quamvis multa et praeclara adhuc facienda.

In hoc tentamine, ad causam proximam huius morbi perscrutandam, res veras et factas quasdam proponere in animo est.

Apud ethicos auctores constat, vita progrediente, mentem humanam multas, sed lentas, mutationes subire.

In pueritia, mens valde irritabilis mobilisque apparet. Ex causis levissimis vel dolet vel gaudet,

det, vel irascitur vel placatur, et in omnes horas sibi impar est.

In adolescentia, mens paulo minus, sed adhuc irritabilis mobilisque evadit. Adolescens affectibus vividis et vehementibus rapitur, subito irascitur, subito iram ponit. Inconsulte amat, temere odit. Ardens, alacer, speique plenus, sed omni horae momento, et in omnibus rebus, variabilis semper et inconstans est.

In aetate provectiori, quantum ab illo mutatus! Vir serius, constans, propositique tenax est. Affectus ejus animi omnes tardiores nascuntur, suscitati tamen, diu alta mente repositi manent.

Sed ecce senex! Quam difficilis, quam gravis, quam rigidus, quamque torpidus est! Quo nunc fugit risus, quo sensus vividus, quove ardor vegetus? Anni abeuntes haec omnia furripuere.

Sic in humanae vitae curriculo, mentis mobilitas indies minuitur, torporque augetur.

Inter physiologos convenit, solida animalium, natura ad rigiditatem torporemque tendere. In foetu, pene liquida, in juventute, mollia et laxa, in aetate provectiori, firmiora et solidiora, in aetate senili, dura et rigida, evadunt.

In tota admirabili machina humana, nihil fortasse magis admirandum occurrit, quam illud
sanguinei

sanguinei circuitus mutatum libramen, quod ad certum vitae stadium naturaliter oritur.

Haec opinio clarissimi Wintringhamii junioris experimentorum solido fundamento nititur. Ex iis sequitur, arteriosam plenitudinem, vita ineunte, semper adesse: Quia tunc venae et densiores et robustiores quam arteriae, magis actioni cordis renituntur, quo fit ut, sanguine in arteriis maxime congesto, hae paullatim evolvantur et crescant. Sic indies augentur densitas et robur arteriarum. Sed nunquam venis robore et densitate sunt pares, donec ad florem aetatis, vel medium vitae, perventum. Tunc vero ad trutinam aequilibrium est.

Attamen, saepissime, quum triginta quinque annos complevimus, aliquando citius, arteriae, continuis incrementis, densiores, firmiores, et quam venae robustiores, evadunt. Libramen itaque sanguinei circuitus mutatur, et plenitudo venosa, ad extremam usque vitam duratura, subinde exoritur.

Talis, in statu sano, libraminis sanguinei progressus est.

At natura in motibus internis, aliquando abnormis, vel aliqua externa vi perturbata, hanc plenitudinem

plenitudinem venosam, ultra rationem ratam, augere potest.

Plenitudo tamen venosa sanguinis circuitum languidum reddit: Nam sanguinis cursus ex arteriis, nimia quantitate accumulata in venis, magnopere impeditur. Circuitus itaque sanguineus per totum corpus retardabitur, speciatim in vasis viscerum abdominalium, ubi sanguis in flatu fano, propter longum circuitum per jecur faciendum, tarde movet.

At inter languidum circuitum sanguinis torporemque, sine dubio, nexus arctissimus interest. Aliquando, circuitus languidus torporem, aliquando torpor languidum circuitum, efficere videtur.

Observatu dignum est, quod haec libraminis mutatio fit, eo tempore quum hypochondriasis frequentissime apparet.

Plethora venosa, quoque, hujus mutationis proles, fere semper sese ostendit, in temperamento melancholico, quod mali hypochondriaci ferax solum est.

Alvi durities, ructus, cardialgia, inflatio, indigestio, anorexia, et id genus symptomatum, quorum aliquot fere semper hypochondriasmum

D comitantur,

comitantur, torpidum ventriculi et intestinorum statum haud dubie monstrant.

Haec quoque hujus morbi inter prima sunt symptomata.

Hypochondriacorum pulsus torporem vasorum, affectus animi tardiores, torporem generis nervosi et mentis, indicare videntur.

Ex his omnibus, quid rite colligendum est? Num torporem hypochondriasis proximam esse causam?

Sed quam angusta scientia humana, et quam raro causas rerum nobis ostendere potest! Haec opinio, utcunque verisimilis, haud suis difficultatibus caret.

Ita, si torpor hypochondriasis causa proxima fuisset, torpore existente, morbus semper existeret, sublato, semper tolleretur. Horum tamen neutrum verum est. Durities enim alvi, ructus, cardialgia, aliaque torporis tubi alimentarii signa, aliquando sine ulla mentis affectione, et affectiones mentis, sine his torporis signis, nonnunquam apparuere.

Motus animi violentiores interdum hypochondriasmum repente gignunt. Sed quomodo talis causa effectum adeo subitum, per torporem prius inductum, edere potest?

Torpor

Torpor phaenomena morbi omnia vix explanare potest. Quomodo, e. g. hilaritas hypochondriaca, quae, etsi brevis et rara, interdum tamen occurrit, inde explicabitur? Quomodo ira quoque exponetur?

Haec, aliaque huiusmodi, cum opinione illa, quae torporem statuit proximam morbi causam, vix consentanea videntur. Sed memoria semper tenendum est, aliud esse opinionem in dubium vocare, aliud eam refellere, et eam veram esse posse, etsi objectiones validae contra stent.

Ad summum, si quis negare vellet, torporem morbi causam esse proximam, hoc sine dubio concedet, torporem saltem symptomata esse praecipuum, ex quo fere omnia caetera symptomata ortum ducunt.

Hinc, haec opinio, seu admissa, sive non, praxin parum afficiet: Consilium enim maximi momenti semper erit torpori obviam ire, eumque corrigere.

RATIO

RATIO SYMPTOMATUM.

Symptomata primaria tantum nunc exponenda sunt; omnia enim exponere non opus est.

Indigestione sese monstrat.—Motus ventriculi peristalticus ad digestionem promovendam perquam necessarius est. Sed, in hoc morbo, fumus fibrarum torpor existit, motus debilis itaque et languidus fit.

Praeterea, humores ventriculi, qui alimenta praecipue solvunt, quodammodo a morbo mutatos, et minori quantitate secretos esse, nobis verisimillimum videtur. Hinc indigestio hypochondriaca.

Appetitus omnino deletus.—Hoc ventriculi torpido statui tribuendum est.

Appetitus solito avidior.—Ut ventriculus ex torpore variis fordibus oneratur, inter quas eminent acida et peracris colluvies, haec teneras et sentientes fibras ventriculi aliquando irritando, appetentiam cibi, praeter solitum, facile creare possit.

Cardialgia.

Cardialgia.—Haec acidae colluviei, quae ex indigestione orta, ventriculum occupat, et irritat, merito tribuenda est.

Nausea frequenter cietur, vomendi nifus, et ipsi vomitus succedunt.—Ventriculus, e torpore suo, variis fordibus opprimitur. Vis naturae mediatricis benigne nauseam ciet, quae plerumque vomitum excitat, ad onus grave et fordidum ejiciendum.

Colluvies nigri coloris ejecta.—Huic apud antiquos atrae bilis nomen fuit inditum, et pro causa morbi proxima habebatur. Sed effectum esse tantum, non causam, ratio suadet. Haec ejus videtur esse ratio. Sanguis, in ramis venae portae, etiam in statu sano, tarde movetur, at multo tardius, quando torpor hypochondriacus adest. Hinc congestiones sanguineae in visceribus, et inter alia in ventriculo, facile nascuntur. Sed, impetu sanguinis hoc obice aucto, vel laceratione vasorum rubrum sanguinem portantium, vel dilatatione exhalantium, in cavum ventriculi, vel intestinorum, sanguis effunditur, et ibi stagnans, et quodammodo putrescens, speciem atrae bilis exhibet, quae *κατω και ανω* ejicitur. In quibusdam exemplis, bilis ipsa, forsitan ex remora, atrum colorem induens, ejici potest.

Spasmi

*Spasms et torminibus ventriculus et intestina infestantur.—Dolores in hypochondriis ad latus et dorsum lancinantes, &c.—*Ut tubus totus alimentarius torpore laborat, motus peristalticus minuitur, imo, ut verisimile est, non-nihil invertitur. Faeces igitur, in tubo diutius solito detentae, acres deveniunt, tubumque adeo **irritant**, ut spasmi in diversis partibus oriantur, praecipue in iis quae sub hypochondriis sunt. Quia ad caput coli in dextro, vel ad ejusdem flexuram magnam in sinistro hypochondrio, flatus et faeces maxime retardantur. Flatus ita detentus distentionem producere possit, et fibrae renitentes distraherentur. Hinc dolores acerbissimi, et spasmi pertinaces, in omni fere parte tubi intestinalis, speciatim in ea quae in hypochondriaca regione sita est, necessarie orientur.

*Saepius alvi durities—*Ductus alimentarii conditio torpida cursum ingestorum magnopere retardat. Absorptio partium liquidarum permagna insequitur. Caeterae partes, magis siccae et induratae, tardiores solito ad anum propelluntur. Hinc alvi tarditas nascitur.

*Glandulae oris et muci liquores suos effundunt.—*Glandulas salivae et muci oris ventriculi conditione affici, ex hoc apparet, quod eo viscere
nausea

nausea laborante, hae sua vice liquorum suorum quantitatem inusitatam et secernunt et effundunt. Haec glandularum affectio itaque a conditione ventriculi quodammodo pendet. Ut in hoc morbo, igitur, ventriculus per saepe magno-pere stimulatur, non mirum quidem, si glandulae quoque stimulatae (fortasse consensu) liquores suos effundunt.

Cor ipsum tremit, &c.—Quando palpitationes cordis, impetui cuidem, qui in statu sano frequenter causa est, non attribui possunt, huic praecipue attribuendae sunt, nempe, majori sanguinis quantitati in auriculis cumulatae, quam cor, propter torporem, una systole ejicere possit. Obstructio aliquatenus sequitur, quae originem palpitationi praebet.

Pulsus saepius tardus.—Ex torpore generali oritur.

Æger moestus anhelitu, respiratione laboriosa oppressitur.—Distentio immodica ventriculi et intestinorum, a flatibus orta, facilem diaphragmatis descensum impediendo, difficilem hanc et laboriosam respirationem creat.

Primis viis, contractionibus spasmodicis tentatis, secundum legem sympathiae miram, hi
spasmi

spasmi ad pulmonum vesiculas propagantur, has corripunt, et anhelitum producunt.

Insomnis agit noctes, aut imaginatio errans fictis ludit imaginibus.—Nullam ratam theoriam de somno et vigilia aut medici aut philosophi adhuc excogitarunt. De his symptomatibus igitur prolixè disceptare nolumus. Sat erit nobis hic notare, quod, ut doloris absentia, placida quies, et animi tranquillitas, ad dormiendum, ita his contraria, quae in hypochondriaci occurrunt, ad vigilandum ducunt.

Quod ad somnia quae sollicitant et angunt, comprobatum est, horum naturam, ex magna parte, e cogitationibus diurnis pendere, et hinc colores, similitudines, et formas ducere. Quum cogitationes jucundae sunt, somnia jucunda, et quum tristes, tristia. Sed hypochondriaci invadente, mens contristatur, et anxiiis et moestis cogitationibus oppletur. Hinc somnia lugubria, et vanis imaginationibus perturbata.

Succedunt frigidae curae, terror mortis, luctus, et tristitia.—Hae mentis affectiones sunt. Sed quomodo certae variationes corporis, seu causae in illo operantes, certas affectiones mentis excitare possunt, et vice versa, adhuc parum cognitum est; quia a generis nervosi natura, et a nexu
mentis

mentis corporisque mirifico, omnino pendere videtur. At generis nervosi intima natura latet adhuc, et diu, vereor, latebit; et nexus inter corpus mentemque stabilitus densissimis tenebris obtegatur. Absit igitur a nobis, hoc saltem in loco, procul absit, vanus ille et inutilis conatus, has quidem

Pandere res alta terra et caligineertas.

PROPHYLAXIS.

Morbum hunc, semper curatu difficillimum, non raro immedicabilem, esse, jam monuimus; ideoque, accessus ejus subdolus caute est evitandus, et prophylaxis quae tutelam et clypeum praebet, res magni ponderis non esse non potest. Quemadmodum, igitur, sanos agere conveniat, ut hypochondriacum evitent, nunc dicere conabimur.

Ut causae excitantes et praedisponentes omnigenos morbos creant, in limine observare vellemus, causas excitantes omnes sedulo evitare, et praedisponentes, quantum fieri potest, corrigere, perutilem esse regulam generalem.

Haereditaria labes haud nostro arbitrio sub-
jicitur ; namque incios, invitos, ab ipsis in-
cunabilis afficit. Tale etenim infaustum pa-
trimonium, tale inauspicatum donum, non re-
jicere possumus. Attamen, quod possumus, fa-
ciamus. Caris saltem nostris liberis, innocuis
nostris nepotibus, saluti consulamus ; connubia
nunquam jungendo cum familiis hac labe in-
quinatis : Nam revera, non domus, non fundus,
non auri acervus, damnum tale irreparabile un-
quam compensare potest.

Sed etiam, cum labis hereditariae conscii su-
mus, metuendum et cavendum, non tamen de-
sperandum esse, putamus. Prudens enim ac con-
stans regimen ipsam labem tam innocuam effi-
ciat, ut per longam vitam morbum non excitare
potuerit. Nec exempla quaedam memorabilia
defunt, ubi scilicet homines, huic et aliis diris
morbis a parentibus obnoxii, sola temperantia
intacti evaserunt.

Cum nulla infita sit labes, res non adeo in
angustiis versatur ; et cautelae sequentes morbum
plerumque arcebunt.

Coelum ficcum, ferenum, aequale feligen-
dum. Aër humidus, vel nimis calidus, debili-
tat, resolvit ; ideoque nocivus fit, nec minus, etsi
aliter

aliter aër nimis frigidus nocet. At omnium perniciosissimum est coelum varium et mutabile, quale in Britannia semet saepius ostendit. Ibi enim, quatuor anni tempestates per saepe una die confunduntur, transitusque ab una ad alteram adeo repentinus est, ut frigida calidis, et humida siccis, pugnare videantur.

Homo revera vivere et valere potest sub omni coelo. Benignitate quadam naturae ille constitutione, omnibus extremis, sed non subitis mutationibus, apta gaudet. Hae enim mutationes motus fluidorum aequabiles perturbant, foramina cutis invisibilia, et perspirationi intervientia, nunc nimis constringunt, nunc nimis resolvunt, imo, in ipsum genus nervosum directe et hostiliter agunt.

Quid igitur faciet moestus Britannus? Coelum mutet, et animum mutabit. Sed, si natalis soli dulcedine captus sit, vel si res angusta domi vetuerit, indusio laneo semper induatur, nec non sequentes cautelas observet.

Diaeta sit tenuis, quippe quae concoctionem minime impediat; nimis parca tamen, quippe parum corpus nutritura, effugiatur.

Multa vegetabilia, quippe flatum et aciditatem gignentia, non sumenda. Lac ipsum, aliis salubre,

bre, quando aciditas ventriculo inest, non eligendum. Caro tamen non nimis pinguis pro cibo praecipuo est quaerenda. Quae salita et condita ea optima est, quia minus acefcit, fortius ventriculum stimulat, et facilius concoquitur.

Varii tamen cibi tunc fiunt maxime salutiferi, quando ita inter sese miscentur, ut alii alios corrigant et adjuvent. Ut hanc rem assequamur, ad habitus et constitutiones singulorum cautissime respiciamus oportet. Homines enim, et vi consuetudinis et naturae, admodum dissimiles sunt.

Cibus frequenter in die potius quam magna copia simul sumendus est.

Ut ventriculus, nobis recumbentibus, onere alimentorum facilius opprimitur, et ut concoctio ciborum tardius progreditur, inter dormiendum, quam inter vigilandam, coena vel nulla, vel perexigua, esse debet. Sed in rebus modus est. Nimia enim abstinentia, nos quoque hypochondriaci opportunos reddit.

Potus nec frigidus, nec calidus sit. Profunt vinum meracum, cerevisia Anglice dicta PORTER, et spiritus vini multa aqua dilutus. Thea et coffaea, quamvis dyspepsiae obsunt, hic, nisi
nimis

nimis calidae, non prohibendae ; caute tamen et moderate fumendae sunt.

Ebrietas cane et angue peior, quamvis primo exhilaret, mox debilitat, contristat, frangit. A poculis tamen modicis non abstinendum. Salutaria, grata, jucunda, curas solvunt, dolores leniunt, spes esse ratas jubent, et animum hilarem reddunt.

An almae Veneris grata dona sunt respuenda ? Verbis Celsi * utar : ‘ Concubitus neque nimis
‘ concupiscendus, neque nimis pertimescendus
‘ est. Rarus corpus excitat, frequens solvit.
‘ Cum autem frequens, non numero sit, sed natura ratione aetatis et corporis ; scire licet
‘ eum non inutilem esse quem corporis neque
‘ languor, neque dolor, sequitur. Idem inter-
‘ diu peior, tutior noctu ; ita tamen si neque
‘ illum cibus, neque hunc cum vigilia labor, statim sequitur.’ Aretaeus †, de hoc morbo loquens, olim observavit, ‘ Quendam insanabiliter se habentem, medicis nihil proficientibus,
‘ potitum amata puella, ab amore medico sanatum fuisse.’ Sed quod morbum sanare potest,
ad

* Celsi Op. Lib. i. C. i. p. 16.

† Aret. De Causis et signis Morb. L. i. C. v. p. xxx.

ad arcendum in quibusdam constitutionibus haud absolum est. Nec mirum; nam, ut nil animi magis deprimat obruitque, ac amor frustratus, ita amor felix mire excitat, exhilaratque. Amor, homini naturalis, spem placidam, cupidinem suavem, voluptatesque secum affert. Cohibitus igitur, vel repulsus, animus tristis semper, severus saepe, insanus interdum, evadit. Hinc, apud virgines effoetas, monachosque amplexus foemineos fugientes, hypochondriasis frequens est.

Et si tamen Venus modica ad hypochondriasmum prohibendam necessaria sit, immodica, ut antea dictum, semper proclivitatem ad eam adauget. Hinc, vagus concubitus, quippe non solum civi, sed etiam singulorum saluti nocivus, quia ad Venerem justo frequentiore allicit, caute prohibendus est.

Somnus ac vigilia, nimis diuturna, aequae sunt periculosa. Haec corpus mire debile ac irritabile, ille torpidum ac ignavum reddit. Cito cubet igitur, citoque surgat, qui bene valere velit.

Alvus quotidie exoneranda est, vel sponte vel arte.

Ad modum vivendi, qui nos contra hypochondriasm optime tuebitur, nunc transeundum. Quomodo nobis vitam agere oportet, malum ut hypochondriacum vitetur? Vita otiosa, quippe ad languorem et taedium ducens, minime antehabenda asperae, nec negotiorum, nec periculorum experti; haec enim animum excitant, agitant, pleneque occupant.

Qui semper cupiunt, sperant, aliquidve quaerunt, ii huic malo minime sunt obnoxii.

Res graves, tamen, difficiles, vel periculosae, quippe animum, parum firmum, ultra vires intendentes, eum plerumque fatigant et depri-
munt; ideo ad eas caute est adeundum.

Otium interea sedulo aufugiatur; nil enim vel proclivitatem, vel morbum ipsum, citius aut certius infert. Cur, quaeso, hypochondriasis, humili tugurio praeterito, sub tecto aurato habitat? Quia, scilicet, dum ignavia atque desidia vires tum animi, tum corporis, corrumpunt, franguntque, dum divitiae abundantes, laborem, cupidinem, imo spem ipsam, supervacanea reddunt; mens divitis inanibus curis ac aerumnis oppletur.

Hypochondriasis raro durum agricolam, rariusque militem, inter labores atque pericula ver-
fantem,

fantem, aggreditur. Hi enim adeo agitantur, ut haec proles luxuriae ac mollitiei, procul au-
fugeat. Desidia itaque, improba Syren, quae,
vocem vultumque voluptatis simulans, incautos
allicit, allectosque in hypochondriasmum praecipit-
tat, magnopere evitetur.

Si mens fit rebus feveris vel difficilibus pa-
rum apta, labor nugarum, seu ludere par im-
par, five equitare in arundine longo, five, divi-
num Africanum imitantes, lapides per aquam
projicere, aliter inutilia, ignaviae antehabeatur.

Cum studiis incumbentes hypochondriasi ma-
xime sunt obnoxii, contra ejus incursum caveant
oportet.

Stent saepe, vel, quantum fieri potest, corpore
erecto sedeant, et frequenter se exercent. Ea
exercitatio quae sub dio, quae totum corpus, prae-
sertim partes superiores, movet, ad lenem sudo-
rem tantum et lassitudinem, non tamen ad fati-
gationem protracta, praestantissima.

Quo magis mentem occupat, eo quoque me-
lior; hinc equitatio ambulationi, hinc equus a-
nimosior quieto, plerumque praestat. Ita enim,
dum corpus magis exercetur, animus a suis ae-
rumnis, seu fictis seu veris, avocatur. Quan-
tum

tum hoc quoque valeat, in hypochondriasi depellenda, postea dicetur.

Observare liceat, exercitationem in rheda vel navi, nisi apertae sint, et ni aeger fiat auriga vel remex, etsi alias efficacissimam, hic minus prodesse.

Haftenus de corpore praecipue dictum, nunc de mente dicendum.

Ut graves et deprimentes animi affectus hypochondriasm haud raro gignunt, hi domentur oportet. Sed, heu! nullis herbis, nulla medicina, domari possunt. Ad alia, igitur, decurrendum. Judicium, scilicet, argumentis et ratiociniis persuadendum est, et imaginatio corrigenda. Hoc consilio, vir hypochondriasi pronus, quamprimum solitudinem effugiat, coetus jucundos hominum petat, et affectiones omnes benignissimas, et humano generi amicissimas, sedulo colat.

Artes elegantes, et literas humaniores, discat. Modo poësis, modo pictura, delectet. Aliquando historia, quae vera et grandia narrat, aliquando fabula, quae ficta et jucunda dicit, illum se, suasque curas atras, oblivisci cogat. Interdum etiam philosophiae sacros fontes adeat, ut inde hauriat consolationes plenas.

Sed non omnia possunt omnes. Si fors igitur iniqua, vel mens parum apta, hominem a rebus hujusmodi prohibeat, tunc venetur, pisce-
tur, ludat, theatrum frequentet, nec non arte
musica, quae mentem humanam tangit, fruatur.
Quod ad hanc tamen, cura est opus. Etsi enim
musae amoenae mentem audientis tacita dulce-
dine saepe implent, curasque tristi de pectore
fugant, haud raro flebiles factae cor moestitia
jucunda obruunt. Hoc cavendum semper, cum
vir hypochondriaci pronus ad musicen adeat.
Qualiscunque tamen sit musice, seu laeta, sive
moesta, ne aurem fatiget semper caveatur. Cui
auris solers est, is quidem cito fatigatur. Can-
tus igitur sit frequens, non diuturnus, lususque
semper lusui cedat; sic verba ill. Swieten, qui ita
loquitur, haud esse falsa experietur. “ Inter
“ lusus jocosque amoenae fluunt horae, nec an-
“ xia de futuris sollicitudo vexat *.”

Attamen, quodcunque agitur, ubicunque lo-
corum sit, homini, hoc triste malum cavere cu-
pienti, praecipua sit cura, quantum fieri possit,
hilaritatem sui animi diligenter excolere, et per-
petuo conservare. Hoc sit opus, hoc studium.

Rifus

* Swieten Com. tom. 3. p. 506.

Rifus jocosque amet. Rebus in adverfis, fortis, animofus, humanae fortis voluptates, caducas licet et fragiles, alacer fed cautus arripiat, quando aufugiant, meliores fperet.

Socios fibi adfcifcat hilares, felices; et triftes et lugubres femper aufugiat.

Denique, Poetae, qui omnium fortaffe antiquorum artem et recte et feliciter vivendi optime novit, confilio fapiente utatur. Sic vixit Horatius, et fic cantabat,

Quid fit futurum cras, fuge quaerere, et

Quem fors dierum cunque dabit, lucro

Appone, nec dulces amores,

Sperne, puer, neque tu choraemas.

Donec virenti canities abeft

Morofa, nunc et campus et areae

Lenefque fub noctem fufurri,

Compoftita repetantur hora.

Nunc et latentis proditor intimo

Gratus puellae rifus ab angulo,

Pignusque dereptum lacertis,

Aut digito male pertinaci,

METHODUS MEDENDI.

Ut hypochondriasis aliquando lethalis est, ut aegrum semper infelicem, et nonnunquam miserimum, reddit, sine dubio, medela ejus res magni ponderis semper haberi debet. Consilia medendi sunt sequentia.

1. Causas praedisponentes amovere, excitantes evitare.

2. Symptomata graviora mitigare, vel tollere.

Primum consilium esse perquam necessarium abunde constat; hic enim, ut in omnibus morbis, nullum remedium erit efficax, dum causae morbi agunt. In limine tamen observandum est, quaedam e feminiis esse talia, qualia nulla ars amovere possit. Hujusmodi sunt temperamentum melancholicum, aetas senilis, et fortassis haereditaria labes.

Hae causae cognitae, quo minus nosmetipsos irrita expectatione fallamus, aegrosque inani spe lactemus, saltem efficient.

Animi motus diuturni, seu vehementes, moeror gravis, amor sui nimius, sollicitudo angens, aliaeque

aliaeque id genus praedisponentes causae, monitis philosophiae vix omnino, sed melius quam medicinae, corriguntur.

Causas excitantes plurimas quod attinet: Hae cognitu perquam necessariae sunt, et, accurate cognitae, curam multum promovent. Sic, si vitae sedentariae desidia ortum morbo dederit, aeger sedulo excitandus est. Exercitium ac negotia mandanda sunt, quae ad morbum removendum plurimum conferre queant.

Si una idea, diu menti obversata, si studia nimis protracta, morbum excitaverint, alia idea quamprimum inducenda est, studia omittenda, feriae jocos, sobria ludicris, miscenda sunt, mensque tota nugis atque ludis relaxanda est.

Quando alii morbi, uti dyspepsia, arthritis, nephritis, melancholia, hypochondriasm excitaverint, remedia non ad hanc, sed ad morbos primarios, sunt dirigenda. His enim perdomitis, symptomata hypochondriaca semper mitiora redduntur, nonnunquam ex toto evanescunt.

Ita, causas remotas cognoscere, minuere, vel amovere, res magni momenti esse, et ad morbum curandum plurimum valere, nobis haud dubium videtur. Prout enim causae variant,
remedia

remedia varia, imo plane diversa, administrari debent.

2. Symptomata graviora mitigare vel tollere.

Torporem vel morbi esse causam proximam, vel saltem symptomata praecipuum, et aliorum multorum foecundum parentem, antea notavimus. Hinc multum interest, torpori obviam ire, eumque corrigere.

Huic consilio, nil melius ac exercitium respondet. Nullus quidem exercendi modus est temnendus; aeger enim vel ambulare, vel vehi curru, aut navi, licet; sed equitatio, ut antea in prophylaxi monuimus, praestantissima.

Ad torporem minuendum, nil fere plus quam balneum confert*. Hoc igitur, etsi caute, semper tamen, et diu, praecipendum est.

Frictio quoque corporis haud inutilis.

Philosophi recentiores, experimentis ducti, multa de electricitate nuper in lucem edidere. Attamen natura ejus adhuc parum est comperta. Hanc vero, ut remedium, in quibusdam exemplis hypochondriacorum, felici cum eventu nuper adhibuimus.

Stat

* Multa apposita exempla balnei utilitatis, in hoc morbo, cl. And. Duncan, M. D. in suis praelectionibus erudit, protulit.

Stat sententia, alia experimenta quamprimum instituere.

De modo ejus operandi, in hoc morbo, nihil pro certo affirmare audemus. Eam tamen sanguinis languidum circuitum accelerare, et torporem hypochondriacum minuere, nobis verisimillimum videtur.

Symptomata illa, quae in primis viis sedem habent, nempe anorexia, cruditas, flatus, borborvgmi, cardialgia, eructationes acidae, nausea, vomitus, et durities alvi, plerumque sunt inter prima hypochondriasis symptomata. Ea admodum molesta auxilium cito poscunt. Vixque ullum aliud auxilium praesentius adest, quam primarum viarum lenis evacuatio. Hoc fit, ut omnibus notum est, emeticorum et cathartico-
rum ope.

Emeticorum optimum forsan est sinapi, saltem si aeger aquam tepidam bibere potest. Chamaemelum quoque, ipecacuanha, nec non tartarus emeticus, conveniunt.

Inter cathartica, elixir sacrum, vel aloetica alia, et tartarus solubilis, jure laudantur.

Si post has evacuationes lenes et cautas, ructus et cardialgia adhuc remanserint, magnesia
alba,

alba, quae, dum aciditatem corrigit, leniter alvum ducit, aliis absorbentibus potior videtur.

Ne alvi durities revertatur cavendum est diæta idonea: Si haec tamen parum profecerit, obviam est eundum regulari et constanti usu laxantium aloeticorum, olei ricini, vel clysmatum emollientium, prout animus et temperamentum aegri volent.

Quando flatus et borborygmi evacuationi antea propositae non cedunt, spiritus aetherius, vel aqua ment. pip. proderit.

Anorexia ac cruditas acido vitriolico levari possunt.

Si nausea et vomitus a faburra, ventriculum et intestina opprimente, oriantur, evacuatione jam memorata auferentur.

Dolores hypochondriacorum acerbi, et intestinorum spasmi molesti, ab acris humoribus tubum alimentarium infestantibus orientes, per saepe emeticis et catharticis lenibus, vel magnesia jam praescripta, sopientur. Si non, anodynus et antispasmodicis, illis obviam est eundum.

Anodyna suum effectum edere videntur sensibilitatem nervorum partis, cui directe applicantur, minuendo, et hic effectus, legibus sympathiae,

pathiae, per totum genus nervosum, diffunditur.

Inter anodyna, opium praestantissimum est; sed caute, et post debitas evacuationes, exhiberi oportet. Tunc plerumque magno auxilio est. Hoc olim sagax Sydenhamus * invenit, et testatur, “ Se hoc solo medicamento acerbos
“ dolores, vomitus, et diarrhoeas, &c. a spi-
“ rituum perturbato motu ortos, compescu-
“ isse.”

Antispasmodica remedia nondum satis explorata sunt. Quae ita nominantur, ea nunc, nervos ventriculi stimulando, nunc irritationem morbidam amovendo, spasmus solvere videntur. Ad hanc classen, moschus, castoreum, camphora, et gummi foetida, pertinent.

Moschus haud parvis antispasmodicis dotibus gaudet. Minorem quam opium vel caetera antispasmodica, ut videtur, calorem excitat; et exinde, quum caetera vel inutilia vel perniciofa fiunt, hic feliciter administrari potest.

Ad spasmos solvendo quoque balneum, semicupium, pediluvium, fomentationes, clysmata emollientia, utilia sunt. Haec omnia, partes

G quibus

* Vide Dissert. Epif. p. 50.

quibus adhibentur relaxando, aliarum partium spasmodum quoque solvunt. Exempla hujusmodi saepissime videre est. Ad cohibendum pallidae urinae fluxum opiata profunt.

Cum obstructiones, vel humor tenax, pulmonem opprimant, post attenuantia et evacuantia diligenter adhibita, opium tussim et dyspnoeam nonnihil levabit.

Vigilia molesta opio libere dato sublevabitur. Quod ad opium tamen, toties laudatum, ne alvum duriores reddat, et ne torporem creet vel adaugeat, omnimodis cavendum.

Ilyoscyamus, qui vi sedativa gaudet, et alvum non astringit, opio, fortassis, nonnunquam anteferendus est.

Cum debilitas nunquam symptoma, et perraro sequela, hujus morbi esse videtur, nec corticem Peruvianum, nec frigidam lavationem, quae vulgo praescribuntur, inter remedia enumeravimus. Haec semper inutilia, nonnunquam perniciofa duximus. Quantum chalybeata toties celebrata spectat, haec interdum profuisse videntur. Sed parvula illa chalybis quantitas, quae aquis inest, hunc effectum salutarem edere non potest *. Exercitio,

* Cullenus noster celeberrimus tom. tertium Prim. Lin. Prax. nuper edidit. In brevi capitulo hypochondriacum

ercitio, ludis, aliisque locorum ubi aquae bibuntur propriis, jure potius tribuendum est.

Regimen animi, in hoc morbo, longe difficilima pars praxis est. Quomodo enim hypochondriacorum pathematum dira cohors debellanda est? Quis illam angentem sollicitudinem leniet? Quis timorem mali nunquam venturi amovebit? Quisve moerorem sine causa gravem demulcere poterit? Hic artem Apollineam aliquantum deficere invite fatemur.

Sed ars illa multum, quamvis non omnia, facere potest: Nam, ut animus corpusque arctissimis, etsi incognitis, vinculis inter se conjunguntur, et quicquid hoc afficit, illam certe afficiet, ars nostra animum ipsum quodammodo attingere poterit.

Cum affectus animi a causis corporeis oriuntur, et hae causae arte medica mutari vel tolli queant, sine dubio, effectus earum corporeis remediis quodammodo mutari vel tolli possunt. Primis symptomatibus hypochondriacis
igitur

asim tractavit. Ad naturam tamen morbi elucidandam, me iudice, plus contulit, quam caeteri auctores omnes, a temporibus Hippocraticis ad hunc usque diem.

igitur mitigatis, vel fanatis, pathemata hypochondriaca molesta, gradatim cedentia, omnino evanescent.

Attamen, praeter medicamenta, sagacis est medici remedia, animo propria et idonea, et philosophia petita, adhibere.

Ingenia aegri studeat, et huic sese sedulo accommodet. Querelas ejus omnes, licet vanas, arrectis auribus audiat. Timores, licet inanes, non negligat. Hallucinationes de sua valetudine absurdissimas respiciat, vel respicere videatur. Ratiocinetur interdum, nunquam derideat, nec, nisi leviter, objurget.

Non subito sed caute, non vi sed subdole, eum a se suisque curis atris divertat. Revera, si decipi possit aeger, decipiatur: Nam hoc, si unquam, fraus pia est habenda.

Ut una idea, vel potius una idearum series, animum angit et obruit, has ideas pellere, et alias excitare, maxime quidem interest.

Ad hanc rem perficiendam, verba et voces aliquid conferre queunt. Sed ludi, qui sine agitatione excitant, et negotia, quae sine solitudine vel fatigatione animum plene occupant, multo magis valent.

His

His parum proficientibus, aeger iter longum et varium suscipere debet, ubi res lugubres, negotia fœria, et loca solita, a tergo relinquuntur, et ubi nova et amoena rerum facies animo perpetuo obversetur.

Haec loci mutatio, haec rerum facies semper nova, eundem quodammodo effectum brevi in animo edit, ac alias tempus diuturnum. Ut hoc mortalium dolorum omnium tandem dulce est lenimen, ita illa multas ingratas ideas paulatim delet: Nam quod oculis non aspicimus, minus animum trahit, vix contristat, raro diu angit; dum res illae novae et variae, quas intuemur, animum semper fortius occupat.

Iter non modo longum, et semper varium, sed ad aliud coelum, suscipiendum est. Multum fert secum commodi coeli mutatio illis qui pathematibus hypochondriacis laborant. Coelum purum et calidum non tantum medicamentis auxilio, sed et omnibus anteferendum est.

Sed, cum de coeli mutatione jam in prophylaxi diximus, pluribus verbis hic non est opus. Gregorianam opinionem, tantam ad meam ipsam stabiliendam, nunc proferam. De hypochondriaci

chondriaci loquens, inquit, ‘ Quum autem hic
 ‘ morbus animum maxime afficit, et ex eo e-
 ‘ tiam saepe originem ducit, fatis patet, coelum
 ‘ temperatum et jucundum, et quidem ipsam
 ‘ loci mutationem, aegro utilissimum fore. Coe-
 ‘ lum paterno pulchrius, mores festiviores, et
 ‘ scenae novae et amoenae, mentem grate occu-
 ‘ pant, et imaginationi suavissime detinent. Qui-
 ‘ bus modis etiam, ubi morbus ab animo mini-
 ‘ me incipiebat, aegrum per sympathiam inter a-
 ‘ nimum et viscera abdominalia, magnum leva-
 ‘ men sentire constat * .’

Denique, jam finem imposituro, sit mihi fas
 notare, quod regulae generales, ad omnia ex-
 empla, et cautelae ad omnes casus accommoda-
 tae, vix depromi possunt. Post tamen omnes
 regulas et cautelas, quae excogitari vel tradi
 possunt, multum a prudentia medici semper
 pendeat. Si sit prudentia, regulae et cautelae
 vix

* Diff. Inaug. de Morbis Coeli Mutatione medendis,
 p. 60. Qui effectus coeli mutationis, in hoc et aliis
 morbis medendis, verbis nitidissimis illustratos, ratio-
 ciniis validissimis confirmatos, et lucido ordine instruc-
 tos, videre cupit, is hanc dissertationem consulat.

vix aberunt. Si non, vel omnino aberunt, vel parum proficient. Medicusque ille, qui hypochondriacum animum tractare audet, non tantum peritia suae artis, sed etiam prudentia et sagacitate, antecellere debet.

F I N I S.

... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...
... of the ...

THE HISTORY OF THE

E R R A T A.

- Page 3. l. 13. pro nofciva lege nociva
5. 16. pro oblata lege oblatas
14. 22. pro aliae lege aleae
16. 14. pro aëre lege aëri
31. 10. pro cuidem lege cuidam
34. 7. dele faluti
36. 19. pro vigilandam lege vigilandum
40. 9. pro longo lege longa
52. 16. pro hoc lege hic
53. 23. pro tantam lege tantum
54. 8. pro imaginationi lege imaginationem

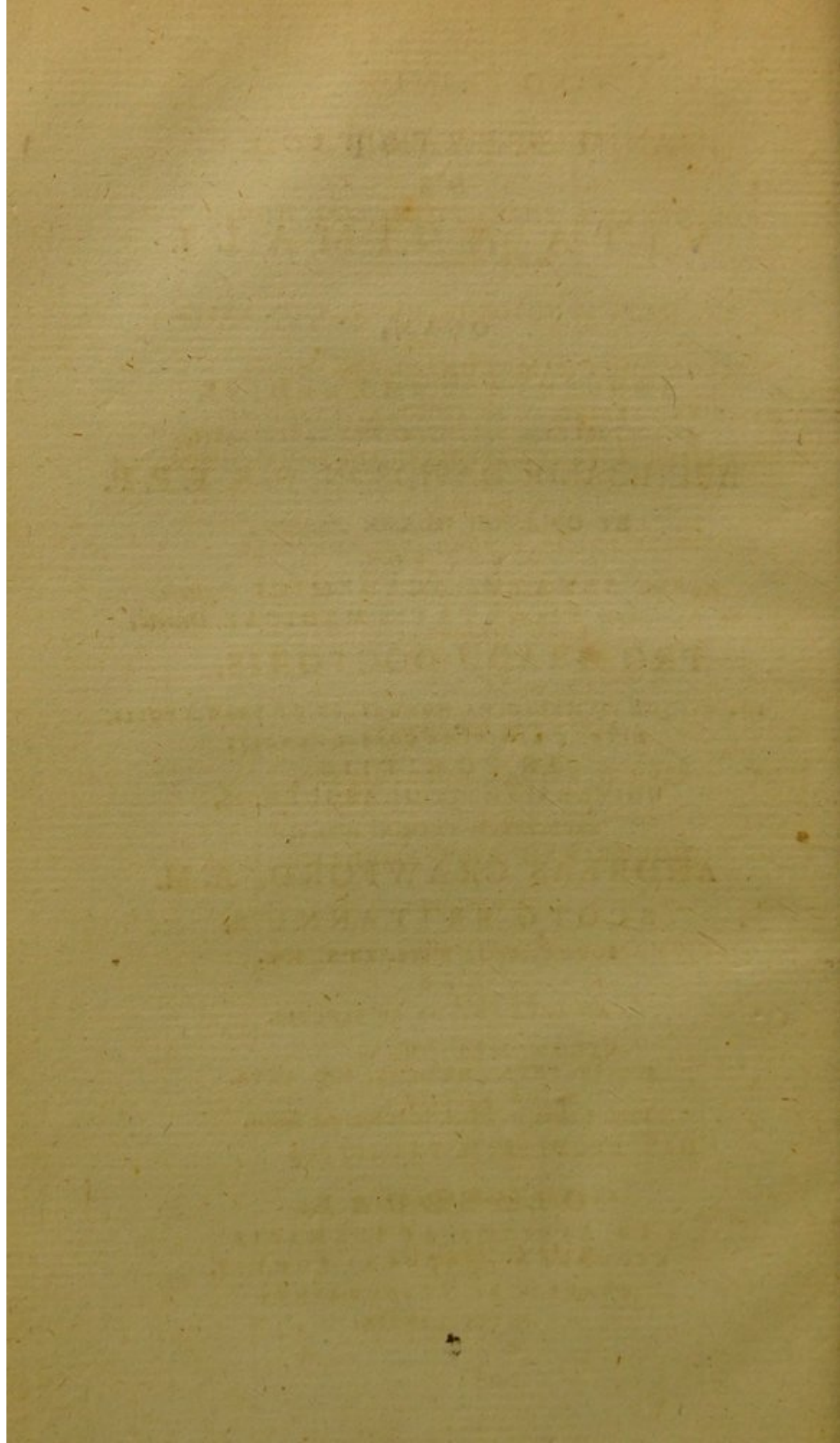
TABLE

1.	pro nobis legem	1
2.	pro nobis legem	2
3.	pro nobis legem	3
4.	pro nobis legem	4
5.	pro nobis legem	5
6.	pro nobis legem	6
7.	pro nobis legem	7
8.	pro nobis legem	8
9.	pro nobis legem	9
10.	pro nobis legem	10
11.	pro nobis legem	11
12.	pro nobis legem	12
13.	pro nobis legem	13
14.	pro nobis legem	14
15.	pro nobis legem	15
16.	pro nobis legem	16
17.	pro nobis legem	17
18.	pro nobis legem	18
19.	pro nobis legem	19
20.	pro nobis legem	20
21.	pro nobis legem	21
22.	pro nobis legem	22
23.	pro nobis legem	23
24.	pro nobis legem	24
25.	pro nobis legem	25
26.	pro nobis legem	26
27.	pro nobis legem	27
28.	pro nobis legem	28
29.	pro nobis legem	29
30.	pro nobis legem	30
31.	pro nobis legem	31
32.	pro nobis legem	32
33.	pro nobis legem	33
34.	pro nobis legem	34
35.	pro nobis legem	35
36.	pro nobis legem	36
37.	pro nobis legem	37
38.	pro nobis legem	38
39.	pro nobis legem	39
40.	pro nobis legem	40
41.	pro nobis legem	41
42.	pro nobis legem	42
43.	pro nobis legem	43
44.	pro nobis legem	44
45.	pro nobis legem	45
46.	pro nobis legem	46
47.	pro nobis legem	47
48.	pro nobis legem	48
49.	pro nobis legem	49
50.	pro nobis legem	50
51.	pro nobis legem	51
52.	pro nobis legem	52
53.	pro nobis legem	53
54.	pro nobis legem	54
55.	pro nobis legem	55
56.	pro nobis legem	56
57.	pro nobis legem	57
58.	pro nobis legem	58
59.	pro nobis legem	59
60.	pro nobis legem	60
61.	pro nobis legem	61
62.	pro nobis legem	62
63.	pro nobis legem	63
64.	pro nobis legem	64
65.	pro nobis legem	65
66.	pro nobis legem	66
67.	pro nobis legem	67
68.	pro nobis legem	68
69.	pro nobis legem	69
70.	pro nobis legem	70
71.	pro nobis legem	71
72.	pro nobis legem	72
73.	pro nobis legem	73
74.	pro nobis legem	74
75.	pro nobis legem	75
76.	pro nobis legem	76
77.	pro nobis legem	77
78.	pro nobis legem	78
79.	pro nobis legem	79
80.	pro nobis legem	80
81.	pro nobis legem	81
82.	pro nobis legem	82
83.	pro nobis legem	83
84.	pro nobis legem	84
85.	pro nobis legem	85
86.	pro nobis legem	86
87.	pro nobis legem	87
88.	pro nobis legem	88
89.	pro nobis legem	89
90.	pro nobis legem	90
91.	pro nobis legem	91
92.	pro nobis legem	92
93.	pro nobis legem	93
94.	pro nobis legem	94
95.	pro nobis legem	95
96.	pro nobis legem	96
97.	pro nobis legem	97
98.	pro nobis legem	98
99.	pro nobis legem	99
100.	pro nobis legem	100

DISSERTATIO

DE

VITA ANIMALI.

VIRO EXIMIO
JOANNI STEWART M. D.

SOCIET. REG. PHYS. EDIN. SOC. HON.

NEC NON

SOCIET. NAT. STUDIOSOR. EDIN. SOC. RESP.

APUD SOUTHAMPTONIAE INCOLAS,

MEDICINAM FELICITER ET AUSPICATO FACIENTI:

PROBATISSIMO ARTE SUA EXCOLENDAM ET PERITISSIMO:

QUOD ALIUM,

PROBITATE AMICITIA MORUMQUE COMITATE

INSIGNIOREM,

RARO INVENIES;

OB

ACUMEN INGENII,

QUOD EI NATURA TRIBUTUM EST,

OB

DOCTRINAM EJUS AMPLAM,

OB DENIQUE

SUMMAM VITAE INTEGRITATEM,

ET QUIA

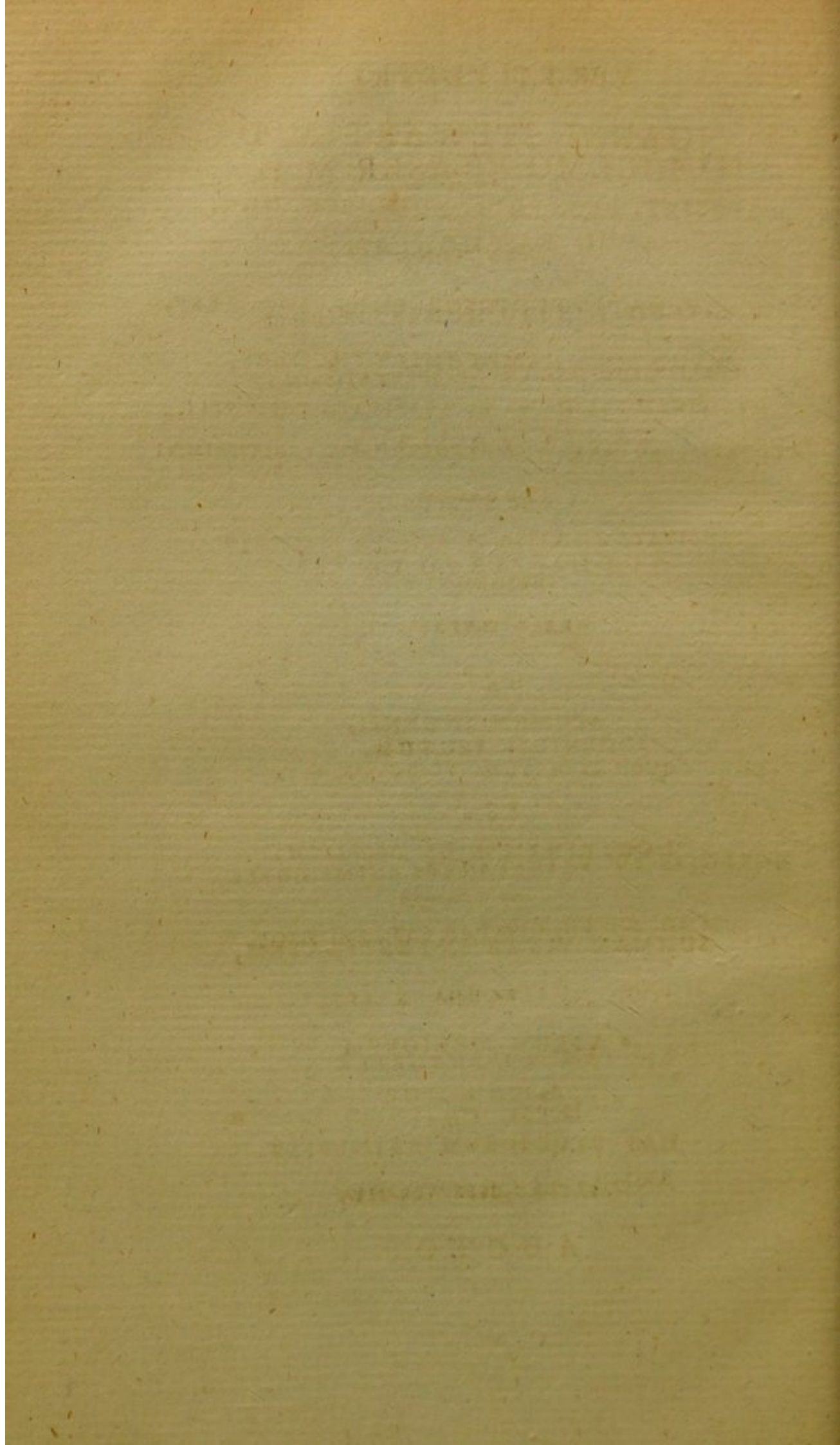
VIRUM MELIOREM

ALIUM NESCIT

HAS STUDIORUM PRIMITIAS

SACRAS ESSE VOLUIT

AUCTOR.

VIRO ILLUSTR
GULIELMO FRASER M. D.

APUD BATHONIAM:

LITERIS IMBUTO HUMANIORIBUS:

PERITISSIMO MEDICO ET SPECTATISSIMO:

BONIS ARTIBUS

EXCULTO:

NULLA VIRTUTE

NON ORNATO:

O B

INGENIUM ACUTUM,

E T

EGREGIAS ET PRAESTANTES ANIMI DOTES,

SUMMO, ET EO, QUO PAR EST, STUDIO,

HOCCE, QUAECUNQUE SIT,

TENTAMEN INAUGURALE

D. D. Cq.

ANDREAS CRAWFORD.

Mr John Macaulther
with the best compliments
and best wishes of his most
sincere friend and humble

The author

DISSERTATIO

DE

VITA ANIMALI.

PROOEMIUM.

N omnibus de causis rerum disquisitionibus, summa philosophorum dissentione, certatur, quinam debere ultimus finis, quòve omnia nobis ultime referent sint. Sunt qui, omnia, a principio, Summo Numine ita fuisse et constituta, et, non sine mente ejus et ratione praesente, totum mundum moveri, conservari et administrari, censent. Alii sunt vero philosophi, et hi quidem nobiles, qui putant, Deum, ab omni curatione rerum et administratione, vacare. Illi, omnia, quotquot exierit natura, statim ad operationem Numinis esse referenda existimant: hi autem, ad leges generales prius rite constitutas et sapienter, fatoque immutabili stabilitas, quaecunque ante oculos versentur, relegare solent. Hac re non dijudicata, ut homines in summo errore, et rerum ignoratione maximarum, versentur,

quamvis necesse est; parvuli tamen est momenti, si ad rationem cognitionis, rerumque scientiae promovendae, solum spectes, utrum nostra, hac de re, sententia vera sit, necne. Quo una harum opinionum, quam altera, alicujus ingenio sit accommodatior, eo ad verum propius accedere videbitur; in scientiam vero promovendo, pari vi, pari auctoritate, plane pollent. Quod hoc certius confirmat, est; quod omne, quod natura clariore exhibuit luce, seu quod velatum, et ingenium quasi fugiens humanum, recondidit; uni harum aut alteri originum, ultimae velut causae, plane, recte, et facile tribuendum est.

Est, procul dubio, physicae rationis cupidi cognoscendae, quantum ei sit facultas, omnia, quaecunque illi obijciantur, donec ad hos ultimos, quo debet consistere, fines pervenerit, summa cura et diligentia exponere: Quo enim propius ad hos perventum fuerit; speciem eo simpliciore natura induet. Hanc vero simplicitatem nimis curiose quaerendo, obscura ratione et deficiente, in summo dubio versemur necesse est; et sic errantes, duce destituti, in falsum, periculum est, ne praecipites ruamus. In omni disquisitione, cui nullus est finis, cujusve finis, a cognitione humana, longe amovetur; simul ac metam rationis, quam transgredi nefas, attigerimus, ab investigatione desistere oportet: conjecturae etenim solae, experientia pariter ac ratione nihil opis afferente, ad cognitionem naturae promovendam minime quidem ido-

neae reperiuntur. Quomodo fit, ut facultate sese petendi invicem ac fugiendi, quaedam polleant corpora; natura rerum creatrix, consultrixque utilitatum et provida, mortalibus ut pateret, omnino denegasse videtur; neque revera minus, cur unum alterius ope corpus in motum triatur, nos rationem celavit. Rei utriusque explicatio ita difficilis est et ardua, ut viribus humanis vix exequenda est aut quidem tentanda.

Res, quotquot sint, quae ad vitam animantium proprie pertinent, eas, propterea quod ab aliis omnibus longissime discrepant, mentis seu animae operae tribuerunt oblim philosophi, ac tribuunt. Si vero Deus, primordio mundi, inertis materiae leges instituit, et si, per omne temporis spatium, has praesente suo numine regit, administrat conservatque; cur talem animantibus non quoque adhibuit curam, curae tali eas attentione non dignatus fuit, peritiores estote iudices.

Illum, quod fatis est, et recte fecisse, qui, quatenus ratio adjuverit, curiose et diligenter rerum naturas indagavit, qui vero, simul ac ei amplius praebere auxilium recusaverit, de investigatione destitit, easque pro legibus habuit, confitendum est.

Ne quisquam inde possit concludere, philosophis, in rebus naturae investigandis, citius ac iustum sit, de ea, de

qua quaeritur, re desperandum esse; me contrariam in sententiam libenter inclinare fatebor: Quicquid enim fieri possit, de eo turpiter desperatur. At si experientia nos defecerit et ratio, longius anquirere parum fit utile. Quotiescunque ad ignotum principium confugimus, nostra rerum cognitio nullis inde incrementis, vel saltem minimis, adaugetur. Si forte fluidum universale detegi posset, natura tum simplicissima videretur; quomodo vero ipsum hoc fluidum moveretur, agigaretur, pulsaretur, rationem reddere, aequae foret difficile, ac nunc est, eo nondum detecto, causam, cur corpora attrahuntur invicem et repelluntur, explorare. Praeterea, si hoc fluidum, ubicunque sit, idem esse existimatur, cur tam variant ejus effectus? Ut ultima omnium, quae quotidie nostris obversantur oculis, causa aut diversa sit, aut saltem diversa polleat vi, necesse est. Quod cum ita sit, natura, ope hujus fluidi quod quidam sibi fingunt, non adeo, ac primo intuitu videatur, simplex evaderet.

De diversis, hac de re, philosophorum opinionibus jam satis dictum est: nunc, consilio ita, ac supra fieri maxime probavi, faciendi, de rebus vitae animalium propriis, quantum et quam brevissime potero, differere me met accingam. De his dum agitur, nulla ratione abstrusa aut recondita uti audebo; sed, rebus ipsis ducibus, theoriis vanis maleve stabilitis aut fidere, aut auscultare nolens, quaecunque mihi vera esse videantur, ea enarrabo.

P A R S I.

DE IIS REBUS UNDE ORITUR VITA.

AD rem nostram est, ut hic loci notaretur, vitam imperfectiorum animantium, nihilo fere ea, qua gaudent plantae, praestantior, nihilo fere excellentior, nihilo fere perfectior, revera existere. Nec homo ipse, omnium quaecunque super terram vivant aut vigeant, plane princeps, brutis animalibus, saltem quod ad vitam attinet, aut praestat aut excellit.

In omni ista admirabili continuatione serieque rerum, qua aliae ex aliis nexae, omnesque inter se aptae et colligatae esse videntur, est nihil quod movet, nisi quodam extrinsecus impulsu agitur. Quod cum ita sit, quamvis, res omnes ab primis et quasi inchoatis naturis perlustrantes, ad perfectiores et ultimas progredimur; quod rite vocari potest Automaton, quodve per se, ac sua sponte, movet, id ne quidem inveniemus. Cum igitur motus plane est nullus, nisi aliud alio moveatur; cumque vitam, in motu continuato et diuturno, omnem

confistere videamus; quæstio debet esse, quæ ne longa sit faciam, unde oritur, et quot qualesque sunt causæ?

Animantes nil, a mortuis, seu inanima natura, differunt, nil sibi proprii habent, nisi quod facultate, ob quam rerum externarum impulsu afficiantur, excitentur, in motum denique ciantur, gaudent. Hac proprietate sublato, statim perit vita. Quicumque sint, et sunt quidem plurimi, qui mentem hujus facultatis efficientem esse causam sibi fingunt; et quicumque, si forte sint ulli, eam esse mentem ipsam sibi persuadeant; ii naturis istius ordinis plane derogant detrahuntque. Si etenim mentem causam esse istius facultatis, quæ vivis corporibus inest, et ob quam, rebus, quæ iis assidue incumbunt, apta in motum cieri evadunt, pro concessio habeamus et vero; nihilominus, eam non solam esse vitæ originem et fontem, sed revera munis vitæ fungendis imparem esse et ineptam; donec impellatur vi aliena, quiescere; donec excitetur, dormire; in comperto est.

Corporis animalis fibrae, quamvis summa arte et mirifice fabricatae, et varias functiones mirabiliter quamvis efficiant, minime quidem sponte movent; movent vero, si alieno pulsu agitentur. Id igitur, quodcumque fit, quo fibrae gaudent viventes, aut quaecumque sit ejus causa; attamen, suapte natura, si nihil opis res vicinæ afferrent, vitam minime constituere possent; si enim,

ab actione rerum iis incumbendum, semotae semper existerent, in aeternum forent quietae. Hujus rei natura ita est. Sapiens Conditor rerum, fibras animales, cum primum easdem confecerat, facultate condonavit; quò, ea manente, semper, quoties aliquid eas impelleret, moverentur; et, quamprimum res excitantes a fibris seorsum amoverentur, hae statim desinerent movere, et ita quiescerent, donec iterum quodam impetu moverentur.

Non, si totam oculis perlustres naturam, rem ullam singularem, quae ex propria vi, ex propria facultate, aut propria denique virtute, aut producat aliquid, aut praestet, aut agat; vel animo cogitare vel revera esse invenire poteris. Tanta est continuata rerum cognatio, ut alia aliis, quò aliquid efficiatur, conspirent et consentiant; sicque, quò cuncta rite absolvantur, omne, ab infimo ad excelsissimum ordinem rerum, dat auxilium petitque invicem.

Ratio exinde satis manifesta redditur, cur, cum res ita sint, vita res minime simplex habenda est; aliter enim, ex diversis conflata duplicem agnosceret causam. Ista, enim de cujus natura ignoratur, facultas, qua primitus instructae fuerunt fibrae animales, aequae, at ne plus quidem, ac illae res, quibus, per omne temporis punctum, dum spirat animal, obijciuntur, vitae vitaeque muneribus inservit. Ad hanc rem exponendum, ut fusius de utrisque differamus, opus est.

P A R S II.

DE IRRITABILITATE

S E C T I O I.

DE QUALITATIBUS CORPORUM DIVERSIS.

ISTAM, de qua quaeritur, facultatem, quae fibris viventibus inesse invenitur, esse qualitatem iisdem propriam, et sui generis, sed cujus natura humano denegata visui, summa obscuritate manet recondita, ponere fas fit. Qualitates, quibus insunt, corporibus orbatae, si quis cogitare animo velit, hae mentem effugient statim ac evanescent; easdem enim, nisi corporibus inhaerentes, mens humana capere plane nequit. Qualitatem quadrati, a corpore quadrato seorsum detractam, aut fingere animo, aut excogitare, frustra tentatur. Quid enim esset? Plane nihil. Pari modo, corpora qualitatibus orbata neque sunt, neque esse possunt. Si quis corpori levi et duro et extenso levitatem et duritiem, una cum extensione, ope imaginationis, adimere vellet; quid reliqui concipere posset? Variarum, quae corporibus

competunt, qualitatum, aliae sunt, quas natura iis ita
parce sociavit, ut, illis detractis, haec existere nequeant.
Aliae vero sunt permultae, quae, corpore ipso manente
integro, facile disjungi possint; quasque si quis disjun-
geret, commutationem tantum corporis, minime autem
extinctionem, afferret. Ut corpus efficiatur, nec duri-
tie nec molitiae opus est; corpus vero neque extensum,
neque vi resiliendi praeditum, quisnam animo concipere
potest? Tale corpus nec revera existit in rerum natura,
nec potest existere. Ita in fibra animali hoc locum ob-
tinet; nam, dempta ista facultate, ob quam alieno pulsu
agitari apta fit, fibram, per se, existere posse, experientia
tatis claro est argumento. Inde fit, ut ne amplius du-
bitari possit, quin facultas fibrae animalis modo dicta,
quam ei dedit natura, qualitas sit constitutioni ejus non
necessaria, quaeque tamen ab ea, sine vitae extinctionis
discrimine, separari non possit; utpote quae, perinde ac
meterae qualitates, nullibi, nisi in proprio corpore ha-
bitans, invenienda. Dubitari vero quidem potest de
facultate ipsa, de causis unde fiat atque oriatur.

SECTIO II.

GENUS NERVOSUM, UNDE DERIVATUR IRRITABILITAS,
FONS EST.

QUIN haec facultas, quae fibris moventibus, dum vivitur, competit, generis nervosi folius fit quasi progenies, et quidem, praeter id, nulli corporis animalis parti propria; nemo est qui amplius dubitare potest. Num muscoli et nervi gaudeant qualitatibus, quae a sese invicem nihilo dissident, peritissimi, inter se, nondum convenerunt; nec est ad rem nostram, an sint iidem, necne. Parum forte a vero absolum, parum alienum esset, si forte alicui in mentem subiret ita cogitare ita dicere; corpus, nimirum, universum, ita esse fabricatum, ut variae ejus partes, aliae ab aliis, revera minime sint diversae: pro vero ratione elementorum; pro vasorum numero, distributioneque nervorum; proque, ob has causas, mobilitate, molitie; pro, denique, his omnibus,

quae ex jam recensitis pendent; partes corporis animantis longissime quidem inter se differunt. Singulis etenim corporis partibus propriae fibrae, propria vasa, proprii nervi competunt; utrum tamen sint, nisi in gradu, eadem, an secus, inter physiologos nemo est, aut cui satis illiquet, quive iudex idoneus esse potest. Longum vero est ad omnia, quae sunt talia, ut et parum certa, et aere, de qua hic agitur, aliena esse videantur.

Si ex experimentis jam satis constet, motum vitalem nusquam locum obtinere, nisi iis in partibus, ad quas nervorum ramuli transire manifeste cernuntur; ibique vitam, cursu horum non impedito, florere: contra vero si constet, ipsas has partes vitalia longius edere signa statim desinere, si quid, quovis modo, cursum nervorum impediverit aut obstruxerit: quin facultas ista, vel, si velis, vitae principium, de qua scripsimus, nervoso generi attribui debeat; longius in dubio haerere non possumus. Natura vero ipsius facultatis latet, forsanque latebit.

Pars ista, in qua maxime viget vis vitalis, cor est: cordis autem motus, animali non solum inscio, sed etiam invito, dum sacra flamma illaesa et intacta corpori inest, mirabili et regulari constantia peraguntur. Exinde videri non satis est causae, quamvis voluntas motuum multorum reatrix et domina, neque ullam in motus vitales

auctoritatem tenet neque imperium, cur, nervis, ad haec munera obeundum, non opus esse, crederemus. Contra enim nervorum ramulos, cor, nec parca quidem copia, adire, dudum invenerunt anatomici; et unusquisque, qui vires nervorum atque naturas notas habet, si eorum cursum, quo minus ad cor adeant, interrumpat, fatis videbit rationis, cur signa vitalia longius edere non possint.

Dum solitis suis muneribus nervosum fungitur genus, durat vita, floret et viget: id autem, quodcunque fit, quod vim generis nervosi, quovis modo, imminuit, vitae vigorem, pro rata parte, frangere, propria cujusque medicorum experientia fatis probat. Potestates nocivae, quae in corpus graviter agunt, seu dotibus *chemicis*, seu *mechanicis* praeditae sint, seu qualicunque vi agendi aut natura gaudeant; si cuivis corporis parti admoveantur, ibi vis vitae adeo afficitur, adeo, scilicet, deficit atque languescit, ut pars, brevi, mortua evadat. Pari similique modo, si, quovis casu, aut quovis, si velis, consilio, harum potestatum quae in corpus incumbunt, quaeque in corpus, dum durat vita, continuo agunt, actio fit debilis, vel si omnino deleatur, aut si denique potestates ipsae submoveantur; aequae frangitur vita, labefacit, et fugit. Inde perspicuum est, vitam totius fabricae integram manere et illaesam; dum neque Cor ipsum, prae caeteris partibus, vi instructum vitali; ne-

que Sensorium Commune, quod fons generis nervosi plane existit; neque Nervi, denique, qui a cerebro undique per corpus propagantur; potestatibus graviter nocentibus, insolitaeve cuidam actioni, exponuntur.

Quoniam vitae principium ad Systema nervosum retulimus, et ei esse proprium, quantum in nobis fuit, ostendimus; locus nunc est dicendi, utrum singulae hujus systematis partes, sine aliarum ope, signa vitae edere possint, an, ad hunc finem, communi omnium partium opera opus sit.

S E C T I O I I I .

IRRITABILITAS DE OMNI GENERIS NERVOSI PARTE
NON AEQUE PENDET.

NIHILO incorporeo agente, multis persuasum est, motum esse nullum, nec esse posse; quod verum si sit, ii, qui motus corporis omnigenos, sive sint rati et constantes, sive arbitrarii, ab animo proficisci ponunt, late quidem a vero minime aberrant. Non rari sunt quidem philosophi qui ita credunt; sed quid inde sequitur, id in animum revocent et animadvertant. Inde, aut multum fallit iudicium, consequitur; animum nulla propria sede in corpore contineri, sed omnem corporis partem pervadere, ubique systematis sua munera peragentem.

Limites materiae qua assidue versamur, quam quotidie videmus, quaeque omni sensu, qui hominibus a natura tributus est, percipitur, hucusque transgredi non ausi; rebus reconditis, et nimis, pro humanis viribus,

arduis, relictis; Systema Nervosum, rem corpoream, nostrisque aequiorem viribus, studiosius ampliusque respiciamus. Ex experientia omnium fere medicorum, qui primoribus labris medicinam degustaverunt, fatis ampla depromuntur documenta; quae, nervum, si ejus cursus sive ligando, sive premendo, sive denique incidendo, intercludatur, ultra interclusionis punctum, usitatis suis muneribus imparem evadere, fatis confirmant. Hoc enim, si accadat, ut sensus motusque omnis, sive sint ii quos excitat voluntas, sive ejus imperio qui non obediunt, statim deleantur, facit. Causa igitur vitae signorum, ubique corporis, minime adest. Quocirca, inde omni ratione concluditur; singulis nervorum ramis, qui aut cor aut aliam quamvis corporis partem adeunt, omnino incisis; vitam, priore casu, toto ex corpore, posteriore vero, ex ista saltem parte, motu cessante, decessuram.

Si forte aliquis, omnes hos motus aequabiles, mirabilique constantia semper peractos, quique sola vitae signa jure habentur, musculis tribuere velit; at nihilominus tamen, nervos prius, ac muscoli, rebus externis imprimi; musculos ipsos sola nervorum ope in motum cieri; ideoque vitam in nervis, propria velut sede, ponendam esse; non concedere nequit. Odores tetri quidam et ingrati, iis habitus delicatioris Syncopen inducunt; atque idem quibusdam animi affectibus effici pos-

fe, notiffimum eft: inde parum inftabile prodit argumentum, cur nervi aliud, ac vehendi folum impreffiones, munus fibi vindicarent. Cur enim a motu cor unquam quiefcat, imminuta vis cerebri in caufa eft. Inde, ut nervi non folum ad mufculos impreffiones devehant, fed iis vim quoque fuam impertiant, neceffe fit.

Commercium, cerèbrum inter et extrema nervorum, omni impedimento expeditum, fenfationi pariter, ac fibrarum corporis motui, admodum effe neceffarium, ita conftat, ut nihil clarius, aut luculentius effe poffit. Exinde firmiſſimum fluit argumentum, cerebrum fedem effe alterius; alterius autem originem, unde vis, qua ipfe perficitur, plane derivatur. Id vero, qualecunque fit, quo tale commercium, inter hoc organum et caeteras nervofi generis partes, obtinet; an vibrationibus, an potius fluido quodam peculiari, hinc per nervorum curfum et illinc, quadam ex impulfu vi tranfeunte, abfolvatur; natura alte recondidit, nosque anquirentes hactenus celavit. De tali re quaerere, nec ad rem noſtram pertinet, nec ei aliquid, etiamſi ad liquidum explicaretur, lucis afferret. Nos certiores fieri, commercium, has inter partes, de quibus modo dictum fuit, revera intercedere, utile eft; etſi modum, quo fiat, in obſcuro natura poſuit. Ex his praemiſſis, non eft fine ſumma ratione ut concludamus; vim ſeu *energiam*, quae ſingulis nervofi generis partibus competit, ad munera ejus obeunda non

atis valere; et, quin cerebrum aliis corporis partibus
auxilium nusquam non praebeat, neminem esse, qui du-
bitare possit. Nonne, igitur, a vero deflexerunt, nonne
rationem deseruerunt, nonne denique spreverunt experi-
menta; qui sibi volunt persuadere, animum, omnium,
quae genus edit nervosum, causam in se continere; qui-
que simul arguunt, eum quidem, per totum corpus esse
diffusum, ita ut, ubique corporis, signa sui constanter ex-
hibeat? Cum autem, cerebro nullam opem ferente, cor-
poris functiones dormiscant; ex hoc saltem, animum, si sit
in motus causa, isti organo infidere, indeque suum munus,
ubique corporis, nervorum ope, peragere, etsi hoc mini-
me ad verum accedit, probabilius esse videretur. In functi-
ones vitales imperium animalibus nullum datum est. Ve-
rantamen, ex motu vitalium organorum cessante, nervis,
impeditis; qui ea adeunt, quique in ea sese dispergunt,
cerebrum aliquid facere, quò hae peragantur functiones,
tatis apparet. Quomodo vero hae functiones, ad sua obe-
nda munera, si nihil obstat, quo minus cerebrum iis, ae-
que ac caeteris, vim suam impertiat, aptiores evadant;
nos omnino nescire, confitendum est.

SECTIO IV.

IRRITABILITAS, NON EX ANIMO, SED EX STRUCTURA GENERIS NERVOSI PROPRIA, PENDERE VIDETUR.

IN irritabilitate fibrarum corporis viventis vitam totam esse positam; ipsam autem hanc irritabilitatem, quatenus scire possumus, Systemate nervoso, primo velut fonte, affluere; singulasque denique, nervosae substantiae partes, auxilio cerebri negato, quo motus ciatur vitalis, non sufficere; pro virili parte ostendere, conati sumus. An aliquid ulterius? Si irritabilitatis, seu istius fibrarum animalium facultatis, qua, stimulo admoto, moveant, propius ad primam causam accedere velimus: Restat, ut, quae, qualisve sit ejus causa; sive, scilicet, ab animo, sive a mente excelsioris ordinis et dignitatis, sive, denique, a felicissimo atomorum concursu, caeca forte, effecto, proficiscatur; inquiramus.

Cur, ex quovis atomorum concursu, curae potius,

ex diversis inanimae materiae partibus, quae sibi invicem forte occurrant, ita fieret, ut aliae alias impellerent, motusque inde exhiberetur; rationem perobscuram esse, quidem pertinacissimus quisque facile videbit, fonteque confitebitur. Sed quò fit, ut aliquid materiae appers, quale nunquam viderimus, quale in animo nunquam conceperimus, qualeque nec ipsum, nec aliquid eius simile fingere possimus, cujusque existentia omnino ignoretur, effectum ederet tam mirabilem, qualis, inter homines, motus corporis existimatur; si alicui res sit explicabilior, rationem proponat, remque perobscuram, densa caligine obrutam, expediat. Sed, interea, animadvertendum est; irritabilitatem, de qua quaeritur, minime vitam constituere; minime motum esse; sed tantummodo particularum vivi corporis dispositionis effectum, quod, a stimulo aut rebus externis iis admotis, movent: nihil enim movere in rerum natura, nisi alieno pulsu agitetur. Hanc rem propositam exponendo, si materiae transgrederemur fines, ut in regione prorsus ignota erremus, necesse est: quod cum ita sit, nostram disquisitionem parum fore utilem, parum fructuosam, nobis persuademus.

Quicumque sit, qui animo irritabilitatem vult ascribere, fibrasque vi nulla, nisi quam ab eo derivant, gaudeat; animum ad id faciendum, cujus est omnino incertum, nullo tempore non esse in promptu debere, negare non aequit. Res ex regno minerali, quod omnino vitae ex-

pers existit, aequae explicatu difficiles, quaeque aequae, ac irritabilitas seu vita ipsa, humanam cognitionem et humanum ingenium exuperant, visui nostro quotidie obversantur. Qua, quaeso, gaudere potestate magnetem oportet, quò ferrum eum petat? An mutua magnetis et ferri ad se inclinatio, minus, ac vita, mirabilis est, minusve inexplicabilis? An iis animum, seu spiritum inferioris ordinis, summum Numen praefecit? Vix prae se speciem argumenti ferre videtur, naturam spiritu magnetem dignatam esse, qui, ferro non admoto, semper quiesceret. Si vero, hac opinione derelicta, quis Deum ipsum, pro causa, mutuae, magnetem inter et ferrum, attractionis, habeat, et pro talis opinionis veritate, strenue et acriter pugnet; animadvertat ille, hanc opinionem nil magis ad inanimam materiam, quam ad eam vitam praeditam animali, et plantas, spectare. Fortasse vero rectius est, et orbis dignitati conditoris minus alienum, ita dicere; eum, scilicet, omnia primitus ita fecisse, ut, eorum structura inviolata et integra manente, tales, quales vidimus et monstravimus, species, et signa, constanter ederent. Sic ex ingenti difficultate, et quasi inextricabili, nosmetipsos expedivimus; aliter enim, omnes materiae inanimae, quas videmus, species, spiritui tuenti eas, et administranti, tribuendae essent; quoniam attractio et repulsio particularum inanimae materiae, nihilo, plantarum vita, vitaeque animalium, sunt explicabiliores.

Restant et plura argumenta, quae in nostrum auxilium vocari possunt, et quae, ut in alteram partem inclinemus, ac ut animum in causa irritabilitatis esse credamus, plurimum et possunt et faciunt. Si animus revera sit hujus causa; omne, quod homini mortem infert, quacunque vi polleat, vel quacunque exerceat, ut in mentis facultates, minime autem in corpus, derigatur, necesse est. Res autem omnino aliter sese habet; nam unaquaeque fere causa mortis, in corpus omnibus viribus incumbit; mens etenim saepe serena, sui que compos, ad extremum manet. Si conjecturam in medium proferre fas sit, has vires nocentes, naturalem nervorum structuram, in aliam, mutando, suos edere effectus, dicerem. Morbum, exempli gratia, gravem et infaustum, minime mentem afficiendo, sed genus nervosum in deterius reddendo, infelicitis hominis vitae imprimis periculum grave, deinde ruinam inevitabilem, inferre, animus, ut credam, inclinatur. Medicinae monumenta, exempla, nec quidem rara, mortis affectus animi vehementer excitatos frequentis, suppeditant. Quid est cur dubitarem, quin animi affectus, ad ultimum vitae finem, perinde ac aliae mortis causae, suas in corpus vires dirigendo, hominem perducant? Huic rationi congruum est, nos saepe vidisse affectiones animi graves, revera morbos excitantes, qui, post animum ad sanitatem reductum, corpus, longum per tempus, infestaverunt.

Facultatem corporum, qua flammam edunt et calorem, principio mira subtilitate qualitatibusque sibi propriis, originem suam ducere, per centum fere annos, inter *chemicos* conveniebat. Hoc vero principium hactenus delituit, et etiamnum lucem fugit. Oculis etiam si obveniret, aut si id ipsum manu prehendere nobis esset in potestate, dum comburebant corpora; tamen non idcirco clarius combustionem exponere possemus, quam nunc, tali principio nondum detecto, possumus. Id invenire si nobis datum esset, tum equidem, cuicunque inhaereat corpori, id ad inflammationem subeundum aptum esse, affirmare possemus; sed, praeter hoc, nihil. Eo vero nondum detecto, quod fere est ejusdem momenti, quantum ad rerum scientiam pertinet, corpora, nempe, certi generis ita fabricata naturâ fuisse, ut, si igni, sub dio, exponantur, statim calecant, exardescant, incendantur et consumantur omnino, dici potest. Huic favet opinioni, quod plurimi *chemici* veritatis studiosi, rationisque naturae cognoscendae cupidissimi, hanc facultatem, ipsius structura corporis incognita contenti, malunt exponere, quam ad principium ignotum eam referre. Cum corpora acceduntur, signa ea, quae exhibere solent, non, quantum nobis est facultas judicandi, *Phlogistico* principio, si aliquid tale revera existat, quam corporis structurae miro et peculiari modo effectae, affinia sunt. An ex hac fluit analogia argumentum ejus firmitatis, ut nobis ita persuadeat ut credamus, vitam, omniaque vitae

signa, ad spiritum sine fugiendo, explicari posse? Quicunque ad hoc principium, quò solvatur nodus, decurrere cupiunt, summam manifeste produnt ignorantiam; quod facere, quam laborem, hoc principium quaerendo, perdere, certe optabilius est.

Porro attende, quaeso, quo serpat, quod probet aut confirmet, id quod nunc dicam. Unde, quaeso, est ratio illorum morborum, in quibus, sana valetudine, musculi, qui voluntatis imperio semper obediunt, animo invito, varie atque mirabiliter excitantur, moventur. In Morbo Comitiali, Tetano, *spasmodicis*que aliis morbis quam plurimis, ita fieri; ut musculi voluntarii moti fuerint, diu et mirum in modum agitati et convulsi, dum animus eos quiescere folicite desiderabat, saepe vidimus. Si, cur hi musculi, in morbis modo dictis, ita torqueantur, pulsui animi, ut causae, recte tribuatur; tum animum rei, cujus non solum est inscius, sed etiam cui prorsus contrarium fieri velit, in causa esse, oportet. Aliquid huic simile, in functionibus vitalibus, conspectui nostro quotidie patet; cor enim, vita manente, non, etsi attentio animi avocetur, non, etsi summo studio in contrariam partem animus inclinet, unquam quiescit. Si qui, hoc ex consuetudine fieri, contendere velint, et volunt quidem plurimi, secum reputent, nullum existere in rerum natura aut exemplum aut analogiam, unde talis conclusio aut fluit aut fluere potest; quod simul

ac fecerint, quin statim, se errasse, et viderent et agnoscerent, fieri non posset. Nos plurima, consuetudine duce, perficere, innotescit quidem omnibus: membra enim fidicinis innumeros conficiunt motus, quos dirigere mens videtur propterea vix posse, quod, mente non sibi conscia, confici videantur; at revera tamen, non sine imperio mentis, hi motus unquam conficiuntur; membra etenim ejus, animo volente, statim quiescunt. Mens quidem pluribus simul attentionem impendere nequit; et quicquid, si plura adsint, caeteris levius sensum imprimit, id mens aut non sentit, aut saltem cito amittit; atque cui denique parum forte impendatur attentionis, ejus homo cito obliviscitur. Est forte ob has causas, cur, dum motus quosdam, qui ex voluntate pendunt, conficimus, mens sibi esse conscia non videatur. At, attentione revocata, membra, nisi homo voluerit, nunquam moventur. Alta versatus cogitatione, pes meus moveat aut manus, dum, de tali motu, mens aut omnino ignoret, aut adeo leviter ad eum sese attenderit, ideoque tam brevem ejus memoriam retinuerit, ut conficius fuisse mihi non videar. Si vero ad haec membra animadvertam, ea regere mihi datur; donec enim voluntas mea, sive quaedam extrinsecus causa, ea impelleret, manerent immota.

Late quidem errat, qui, fieri posse, ob longum usum, putat, ut motus vitalis, spreto fere voluntatis imperio,

cieri possit. Si hoc verum esset, satis esset rationis, cur inde concluderemus, animalia, prima ac provecta aetate, magis, ex voluntate vivere; quod vero minime obtinet. In organis voluntati obtemperantibus, quibus nulla inducitur consuetudo, motus, irritamento admoto, excitantur. Plurima, praeterea, idem probant. Cui non innotescit, irritatione ventriculi, fauciumve titillatione, ingentem cieri vomitum? Vomere vero nemo usu diuturno assuefactus. Vagina titillata, an, mente imperante tubi uterini singuli sua amplectuntur ovaria. Motus ii omnes, qui ex partium consensu oriuntur, idem bene illustrant. Animi affectus varii in organa vitalia insigni vi pollent, eademque saepe ita afficiunt, ut abnormes in iis motus saepenumero, animo quidem notante, oriuntur. His motibus vero nihil auxilii affert consuetudo.

Porro, motus vitalis impulsu animi non pendet. Quod hoc stabilius reddit, in promptu est. Si enim res aliter esset, quantum ad vitam attinet, animum, in animalibus infimi fere ordinis, perfectiorem, ac in hominibus, iisque animantibus, qui a hominibus sunt perfectione propiores, esse, oportet; illa enim, quam hi, sunt vitae tenaciora, si hi excelsiore gaudeant mente et perfectiore. In momentis medicinae exempla recensentur animalium; quae, post divisa in varias fuerant partes; quae, post partibus, quae multo iis usui ad vitam erant, fuerant

privata; quaeque, denique, post iis capita detruncata fuerant, et membra articulatim divisa; vitae tamen participia diu manserunt. Homo vero, iique animalium ordines, qui, animi facultatibus, ad eum propius accedunt; levi vulnere accepto, praesertim in earum vicinia partium, quae ad vitam tuendam sunt utiliores, saepe dant animam; talibus vero cladibus, quales memoravimus, illatis, nequeunt quin animam statim efflent. Animum esse vitae causam, si aliquis velit contendere, illum, mihi liceat, interrogare; unde fit, ut homines, etsi excelsioribus mentis facultatibus revera gaudeant, tamen e vita, leviori causa, ac infimum seu imperfectissimum animalium genus, decedant? Fert quoque animus rogare; unde fit, naturam hominum dedisse generi, vita nihilo perfectiore frui, quam qua fruuntur bruta animalia; cum, in his, functiones vitales et naturales aequae vigent, ac in illo? Qualitas ista, qua fiunt vitae tenaciora quidem fere infima animalia, si ausim super hac re proferre sententiam, si pro vero habeatur, fibras moventes modo peculiari fabricatas iis competere, ita ut fiant non adeo mutatu faciles ac in aliis animalibus, ideoque difficilius officiis vitae impares evadunt, vimque eorum nervosam largiori et aequabiliore copia, undique corporis esse diffusam, solum explicabilis; aliter enim mens perfectior imperfectiore est deletu facilior. Quocirca, si res ita sit, vita aequae vicens et perfecta, quae variis contingit animalibus, aequali irritabilitate, quam eorum fibris

tribuit natura, plane prodit; quatenus vero vigetius aut perfectius in hoc, ac in illo vita floret animali, fibris eorum impari dissimilique modo constructis rectius ac animis dotibus diversis gaudentibus tribuenda est.

Ratio, cur volunt philosophi motus vitales animo tribuere, ex ingente hujus principii veneratione, sine dubio, proficiscitur. Qandocunque, ad verum notis et stabilitis principiis accedere, nostrae non valeant facultates; aliquid ignotum, in auxilium vocare, nobis haud infrequens mos est. Sic quidem a certamine receditur, dum nihil quo lis dirimatur, dum nihil certius, aut, fortasse verius, ac quod antea compertum habuerimus, in medium profertur. Quemvis interrogarem; utrum illi videtur, magis esse penes hominem, legum, quibus subjicitur spiritus, rationem detegere, aut detectam intelligere et explanare; quam physicam rationem cognoscere. De eo, quin, scilicet, materia sit iners, nemo est qui nunc dubitet; quin vero materiae particularum combinatio, quam modo singulari effecit natura, atque, aut mortalibus pateret, nondum voluit, ita fiat, ut, si simul ac alieno aut externo pulsu fuerit agitata, moveret; nemo, quem consuetudo, aut superstitio Scientiae verae gravis inimica, a vera non flexerit, inque diverſam sententiam inclinaverit, aut recusat, aut recusare audent. Ita, ut modo dictum est, in corpore animali natura materiam disposuit, ita ordinavit; ut, in eo, fig-

na exhibeat longe alia, ac ea, quae, sub ulla alia forma, edit. Etsi de hac dispositione ignoretur, etsi altius, quam nostrum ingenium penetrare valet, lateat; multa, eam causam esse unde oritur irritabilitas, sunt, quae demonstrant.

Motui vitali animalium quod simile est, in plantis plane obtinet. Hae enim, radicibus in terram alte adactis, quo aluntur, inde exhauriunt. Quod, cum fluidam induerit formam, per vasa transit varias subituum mutationes. Nam sal, oleum, aqua et terra, ex plantis, *chemica* arte, eliciuntur. Num possibile est, ut plantae ita suum praepararent nutrimentum, atque ita succos terrenos exhaurirent, et in tot tamque varias et admirabiles naturas, sine motu, sese mutarent? Minime quidem. Plantarum motus, luci, calori, fluidisque ipsis jam praeparatis, quae in vasis continentur; et per ea lento motu transeunt; quibus plantae, per omne temporis, dum vigent, spatium, exponuntur, quaeque ita earum fibras, ut moveant, afficiunt; potius, quam causae omnino ignotae, tribuendus est.

Musculi e corpore excisi, pristinae movendi facultatis pertinaces, brevem moram, existunt, si stimulus idoneus iis admoveatur. Si hujus in causa mentem habeas, certissime, mentem sua ibi munera, ubi ipsa non est, obire posse, negare non poteris. Docent enim Metaphysici,

mentem minime esse divisibilem; quam ob rationem, si
libi cum iis conveniat, partim in musculis semotis inesse
nequit; nec, ex toto, iisdem inesse potest, nisi ei alia,
nec cerebrum, sedes assignata fuerit. Neque, quod dicas,
ius est; parti quidem disjunctae adhuc, tua opinione,
in esse aliquod ex animo derivatum; etiam si, hoc princi-
pium materiae expers esse, contendas. Si vero pro
corporeo habeatur, fortasse sit ultima generis nervosi
structura, mirifice, a natura, fabricata. Multa obstant,
quo minus hic motus ullo alio principio, sit explicabilis;
nisi aliquod vis five cerebri *energiam*, nervis ubique cor-
poris dispersis competere, concedatur; qua fit, ut, per
exiguum temporis spatium, fibrae istius, a corpore semo-
tae, partis contrahantur. Quoniam vero mutuae eorum
contractiones musculorum et relaxationes cito desinunt,
et denuo non redintegrantur; satis est causae, unde con-
cludatur, auxilio cerebri huic operae opus esse.

S E C T I O V.

BREVIS HUIUS DOCTRINAE CONSPECTUS.

MIHI videor rem supra tractatam ita posuisse, ita illustrasse, ita experimentis saepenumero ab aliis institutis, exemplisque aptis, stabilisse; ut haec in veris esse statuantur.

I. Nihil esse, per totum mundum, ab infimo ad perfectissimum ordinem rerum, quod, donec agitatum fuerit ab aliqua re aliena, aut quoquam munere fungitur, aut movet.

II. Vitam omnem motu mirabili, plerumque regulari et constanti, consistere.

III. Ipsum hunc motum oriri, partim ex qualitate propria, quae fibris animalium moventibus inest, quamque

sapientissimus rerum Opifex iis hoc largitus est consilio, quò, rebus alienis admotis, agitentur et moveantur; atque partim ex his rebus ipsis.

IV. Motum vitalem, eo, qui in inanima obtinet materia, nihil esse mirabiliorem; et utrumque aequè esse inexplicabilem.

V. Qualitatem istam, cui nomen Irritabilitas fuit inditum, et ob quam fibrae animales externarum rerum pulsui moveri accommodantur, pulsui animi, ut olim fuit opinio, et, fortasse, etiam nunc quibusdam creditur, minime attribuendam esse; sed; in animalibus, ac in plantis, eandem agnoscere originem.

Hic autem confitendum est, etiamsi materia, qua constituit corpus animale, ex semine et nutrimento omnis derivetur; at donec tamen generationis et nutritionis leges diluxerint, quomodo haec vivecat materia, potiusve quomodo evadat irritabilis, in obscuro futurum.

P A R S III.

DE IIS REBUS, QUARUM OPE, FIBRAE IRRITABILES IN
MOTUM CIENTUR.

S E C T I O I.

DE REBUS EXTERNIS.

NUNC de iis corporibus, quorum stimulo fibrae animalium, ita, ac jam diximus, fabricatae, cum excitantur, motum subeunt contractilem; pauca differamus oportet. Ut fuse de his agatur, res non eget. Haec igitur leviter tangam, praecipuaque tantum memorabo.

Calor, lux, aër, victus, quodcunque aut sensum ferit, aut animi affectus excitat, ad vitam vitaeque conservationem requiruntur. Calore et luce detractis, deficiunt vires, et totum corpus languescit et moritur. Aditu aëris puri impedito, sive immersione in fluidis, vel impuro aëre, sive strangulatione; ob deficientem istum sti-

mulum, quem animabilis et spirabilis puri aëris natura, animalium, dum per pulmones tranſit, ſanguini, omni tempore, ſi nihil, quo minus hoc introëat organum, obſtat, impertire ſolet; fere ſtatim perit animal. Cibus et potus, ex quibus animata omnia corpora conficiuntur, et ipſi ſunt ſtimuli; et, unde æquabiliſſimus ſtimulorum omnium et conſtantiffimus, ſcilicet ſanguis, conficiatur et effluat; plenam ſcaturiginem præbent. Si forte animal, ſama urgente, pereat; perit, aut quia deficit nutrimentum, aut quia uſitatus ſtimulus, et ad fibras excitandas, ideoque ad vitam conſervandam, neceſſarius, parciore, quam convenit, copia, admovetur. Fieri nequit vero, ut, ſpatio temporis tam brevi, quam quo exempla quamplurima accidiſſe docent, quodvis animal, ob defectum nutrimenti, mortem obeat. Perit igitur, quia ſatis vis ſtimulatricis ei non præbetur; juxta ac arboſ, radicatus e humo evulſa, defloreſcat et moriatur. His vero rite applicatis aut exhibitis, deductis iis, quæ quotidie feriunt ſenſum, animumque excitant, hebeſcit animal atque langueſcit. Jam ſatis conſtat, hæc omnia ſimul, animantium, dum vigent, fibras ita ſtimulare, ut ſigna vitæ exhibeant; et, ſimul ac ſtimuli omnino deficiunt, mortem certo pede ſequi illachrymabilem.

Quod maxime fibras ſtimulat ideoque vitam maxime tuetur, ſunt varii humores atque diverſi, qui in propriis vafis circumvehuntur. Singulæ partes propriis ſtimu-

lantur fluidis. Univerſum per ſyſtema, circuitum fluida animalia perficiunt; et ſtimulum ubique admovent, quò contractilis continuo excitetur motus. Inter vitalia organa longe eminet cor; cujus actione totius corporis vita pendet et æſtimatur. Hujus organi motus, duplici, ut ſupra memoratum fuit, origine naſcitur; irritabilitate, ſcilicet, qua, dato ſtimulo, pulſatur; et ſanguine, utpote cujus ſtimulo æſidue movetur. Quo magis vis nervorum, ſtimulive ſanguinis, ut et aliorum ſtimulorum, augetur; eo cordis actio plus valida evadit: illa vero deficiente, hæc eâdem imminuitur ratione. Motus, igitur, vitalis, magna ex parte, pendet ſtimulis, ſine quibus vita eſſe nequit. Vis ſtimulorum, ſive nimis fit acuta, ſive nimis deficiat, æque fit fibræ pernicioſa. Ob hanc, igitur, cauſam, notatu dignum eſt; multis in morbis, præſertim febrilibus, quibus organa vitalia maxime laborant, vires corporis aut nimis augeri, aut plus juſto imminui. Quocirca, ratio actionis atque virium, nunquam medendo, non adhibenda eſt. Hiſ augeſcentibus eſt medici moderari; ut curatio vero exhibeatur diverſa, diverſa earum incrementa exigunt. Noſtris ſententiis omnino igitur convenit, ſanguinem, quatenus vi gaudeat ſtimulatrice, ad vitam tuendam et conſervandam accomodari. Suum vero munus abſolvere, non ſolum per ſtimulum quem fibræ impertit, ſed, aliqua ex parte, per qualitatem ſibi propriam, quamque SANGUINIS VITAM appellat, illuſtriſſimo noſtrati HUNTERO vi-

detur. De hoc vero, mihi, ut silentium teneam, fas fit,

Vita, igitur, duplici fonte plane derivatur; stimulis scilicet, et irritabilitate; quorum nunc unum, nunc alterum excellit; utrumque autem haud raro contra valetudinem peccat. Haec oeconomiae animalis lex esse videtur; machinam, scilicet, quo longius, quo plus aut validius stimulis agitur, eo minus agitari aptam evadere. Quod huic contrarium est, de ea aequo jure praedicari potest. In diversis animalibus, et quidem iisdem, diversis temporibus multum variat vis irritabilis, de qua hoc animadvertendum fit; animal, nempe, quo brevius natum fuerit, eo esse irritabilius; aut quo brevius stimulis, vel quo paucioribus levioribusque fuerit expositum, eo hanc vim esse intensiorem. Hinc variae, per decursum vitae, corporis mutationes: hinc, quod hominem variis vitae stadiis, insigniter notat: hinc, scilicet, Pueritia, Adolescentia, Juventus et Senectus; quae sibi ordine obrepunt.

E *

S E C T I O II.

DE SENSU.

QUONIAM de rebus vitae propriis jam fatis dictum est; nihil obstat, quo minus alicui, hac de re, cogitanti haud alienum videretur, pauca de sensu et motu voluntario differere; quippe qui vitae utiles sunt et affines, quique animalia ab caeteris naturis distinguunt. Quare pauca de his proferam.

Sunt Philosophi, et hi quidem illustres, qui, plantas sentire, et sibi persuadent, et asseverant. Ast vero argumenta, quibus hanc stabilire opinionem conantur, minime fatis habent firmitatis. Sensus plane esse nequit, nisi res sentiens, semetipsam affici, sit conscia. An plantae, si forte, re aliena admota, moveant, consciae fiunt impressionis? Hi plantarum motus varii et mirabiles, quotquot sint, quos summa saepe admiratione contem-

plamur; irritabilitati, seu isti qua vivant facultati, potius quam sensibilitati tribuendi sunt. Si plantis competat sensus, et si ob hunc, fiat, ut moveant; ut et sensu et motu gaudeant voluntario, necesse fit. Quod si ita fit, qua, quaeso, nota animalia plantis distinguuntur?

Sensum animalibus proprium esse, animus inclinatur ut credam. Sentiendi fedes solo in cerebro, a natura, fita est. Quod si verum non esset; unam partem corporis a caeteris disjunctam sentire, et, communicatione, quae cerebrum inter et alias partes intercedit, quovis modo impedita, sensum nihilominus manere, oporteret. Nemo autem est, cui contrarium non innotescit. Nervi, igitur, quatenus sentiendi munere funguntur, impressiones ad cerebrum tantum propagant: minime enim, per semetipsos, sunt sentiendi capaces. Quocirca, quo pluribus nervis pars instructa est, eo sentiendi capaciores esse compertum est.

Ubi parum irritationis admovetur, saepe distincte sentitur; dum, e contrario, quod vix sensum moveat, multum irritare potest. Porro, irritatio, ob partium consensum, saepe oritur. At vero nunquam fit, ut, ob hanc causam, sentiamus. Irritabilitas, igitur, qua vivimus, a sentiendi capacitate qua res percipimus externas, plane longe discrepat. Nervi quibus utraque pendent, an iidem

sunt? Ita si sint, diversa gaudere facultate eos oportet: aliter enim, iidem nervi, aequae irritabiles et capaces sentiendi, viderentur. Ipsi quidem nervi qui sensui inferviunt, inter se diversi esse videntur. Iste enim nervus quo lucem percipimus, idem esse cum illo nequit, quo *u* sonus ad Sensorium advehitur.

Quotiescunque sentitur, percipit quoque animal. Cognitio enim rei imprimientis, statim oritur. Si perceptionem et sensationem revera inter se diversas habere licet; tamen adeo arcto nexu associari, ut, alterutra dempta, altera existere nequeat, nequis ignorare potest.

Sensibus, ideas omnes, rerumque cognitionem, voluptates omnes et dolores, adipiscimur; haecque, aequae ac sensatio ipsa, sive cum primum percipiuntur, sive iterum revocata, imperio in vitales functiones non omnino sunt vacua, et fortasse ad vitam sustinendam non omnina inutilia.

S E C T I O I I I .

D E M O T U V O L U N T A R I O .

DE motu voluntario perpauca tradere oportet. Quod maxime ad rem nostram pertinere videtur, est, ut, hunc inter et vitalem motum, quo distinguatur, modum statueremus. Motus voluntarius, ope nervorum, ciatur, juxta ac sensus, et motus vitalis. Quomodo voluntas suum, in corpus, imperium exerceat, ex toto ignoratur. Sed eam musculis stimulo esse oportet, perinde ac res externae functionibus vitalibus sunt; quippe quae similes motus contractiles producere queat. Nervi, quibus uterque motus ciatur, an sunt iidem? Ita si sint, ut diversa polleant vi aut facultate, necesse est. Aliter enim, quaenam afferri potest ratio, cur, animo volente, cor non interdum solito velocius moveat, aut omnino quiescat? Hi motus inter se in hoc valde discrepant; quod vitales, nimirum, musculi, etsi a primis vitae signis editis ad ultimam senectutem, ad mortem usque, continuo et fere regulari motu agitentur, semper citra defa-

tigationem manent: musculus vero voluntatis imperio obediens, exiguum tempus, violenter motus, magnopere defatigatur. Musculus voluntarius stimulis externis excitari potest; functio autem vitalis minime voluntate unquam turbatur.

Motus voluntarius minime ad vitam est inutilis, quippe qui, ad sanitatem tuendam conservandamque, et amissam restituendam, minime ineptus.

SECTIO IV.

DE ANIMI AFFECTIBUS.

QUA polleant vi in functiones vitales animi affectus, vix opus est ut dicam. Animi affectus, sive deprimunt, sive excitant; et sano mortem, et aegroto sanitatem, afferre possunt. Hi, modo nimis graves ne sint, ad vitam quoque sunt utiles et in medendi usu minime negligendi sunt. In corpus, non secus, ni fallor, ac aliae impressiones, agunt; omnis enim animi affectus re aliqua externa excitatur.

S E C T I O V.

DE OPERATIONIBUS INTELLECTUS.

INTELLECTUS operationes, quae nihil fere aliud habendae sunt, ac impressiones quae, quo intensius cogitetur, eo evadunt graviores; in corpus haud parum possunt. Si enim intensum studium corpus reddere morbosum posse concedatur, quoque concedendum est; quodcunque in causa morbi esse possit, id, si minus fuisset grave, ad sanitatem promovendam aliquatenus profuturum. Ideae omnes, quas in se continet mens, quibusque versatur, intellectum per sensus ingrediuntur. Omnes animi affectus, res quoque externas, unde, veluti ex causis, oriuntur, agnoscunt. Fieri igitur nequit, quin hae res, quae omnes gignunt species mutationesque quae in animo oriuntur, vi stimulatrice polleant. An ex sensibus diversis, quibus a natura homines praediti sunt, facultatum animi et virium quae iis competunt diversitas, mente eadem manente, oritur? Quaedam sunt argumenta, ope quorum, haec opinio, quodammodo saltem, stabiliri potest.

S E C T I O VI.

EX ANTEDICTIS CONCLUSIO.

EA quae in irritabilitatem agunt, quò vitae munera perficiantur et absolvantur, nunc peregi. Ab irritabilitate vitales omnes functiones partim pendent. Res externae, de quibus supra dictum fuit, sensatio, motus voluntarius, ideae, animi affectus, et intellectus operationes, in eam agunt excitantque. Hae, igitur, res in usum medicum veniunt omnes, et medici summam attentionem sibi vindicant; utpote quae, si rite admoveantur, prout res postulent, et tollantur; et ad vitam tuendam conservandamque et sanitatem amissam restituendam, mirabiliter accommodantur.

F I N I S.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS,

DE

HYDROPE ANASARCA.

DISSEMINATION OF KNOWLEDGE

IN THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

OF THE

AMERICAN

LIBRARY

